

Izhaja ob 4 zjutraj.

Stane mesečno 20— Din
za inozemstvo 30— „
neobvezno

Oglaš po tarifu.

Uredništvo:

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišтво:

Ljubljana, Prešernova
ul. št. 54. Telef. št. 86.

Podružnici:

Maribor, Barvarska ul. 1.
Celje, Aleksandrova c.Račun pri pošt. čerkov.
zavodu št. 11.812.

Ljubljana, 3. marca.

Sklep Radičeve HRSS, da gredo poslanci v Beograd vsaj deloma, ni sicer prišel nepričakovano, a obravnavati mora vsakega dobrega državljan. Ta korak odpira nado na boljše bodočnost.

Priznati se pa mora, da se je HRSS resno potrudila, da javnosti zagreni to zadevo. Ton njene resolucije je očeren in več kot bojevit. To gotovo namenoma grobo naloženo barvo si je možno na dvojen način razlagati. Absolutna glosa so se globoko zarila v maso. Težko je zaobrniti dirajoči voz. Na demagogiji znanih gesel je bila ugrajena celokupna ideologija Radičeve mase, zdaj pa treba kreniti v resnost. Umljivo je, da v takem kotlu mnogo vre in da mase nimajo umevanja za politične finese. Treba torej kričati, da se prevpije pomisleke in razočaranja doslednežev in naiivnežev. V tem svetu bi se moglo reči, da je radičevski komuniké adresiran na Srbe, a pisan je za Hrvate.

Da so se radičevi odločili v svojem komunikéju nastopiti tako agresivno in odbijajoče, pa se lahko razlaga tudi s drugimi nagibi: Gosp. Radič je sam sebe čim manj kompromitiral, a onim grupam, ki mu olajšujejo pot v Beograd, kar najbolj otežiti stvari. Jasno je, da čim bolj radičevci gruno napenjajo, bolj to ugaja gosp. Radiču in teje je gosp. Davidoviču, da izgubljenega sina potisne skozi vrata narodne skupščine v očetovo hišo. Gosp. Radič hvalčevosti ne ponaša in dela z vsemi silami na to, da s napenjanjem zahtev zaigra volilno glavo in naroči radikalov.

O nehalčnosti gosp. Radiča zlasti premišljajo naši klerikali. Danes na svojem strankinem shodu so temeljito razpravljali, kako opasna bo njihova zveza z Radičem. Vsaj bo on imel njihova lanska gesla na svoji zastavi z grombo, da jih je le on držal dosledno. Zato pa se je pridigovalo boj — divjarjem. Morda je Slovencem potrebno, da po antiserbski bolezni grede še skoz hrvatsko mrzlico.

Ni dvoma, da bo komuniké Radičeve stranke dal povoda za nove intrige s strani današnjega režima. Prve poskuse v tem oziru nam iz Beograda že javljajo. Kar se zlasti drugega dela radičevskega komunikéja tiče, mora bo svoji brezobzirni lažljivosti in nevestnosti vsekakor osupniti. Kar so namogi najbolj patrijotični državljani Jugoslavije iskreno obžalovali in nad temer so bili odkrito ogroženi kot rezultat slabe politike današnje vlade, to proglasa HRSS kot zlozmo izdajstvo, izvršeno nad Hrvatsko. In pri tem so gospodje, ki obtožujejo »Beograd«, imeli dovolj priliko, da gredo v parlament ter »izdajstvo« prepričajo. Povsem otročje so navedli o tajni klavzuli glede Makedonije in Dalmacije — nikdo, ki le količkaj resno misli, jim ne bo verjel.

Toda vse to so besede, ki morda serbskoga razočarajo, pa vendar ne bodo mogle spraviti sveta dejstva, ki ga bo zabeležila historija zalega naroda z vstopom radičevskih poslancev v parlament. Politika ne pozna sentimentalnosti. Brezobzirna je in nehalčna. Demokratska stranka ne da bi količkaj kompromitovala svoje stališče do kralja in do edinstva države in naroda, doseglja, da se velik del hrvatske delegacije odločuje za aktivno delo v narodni skupščini. Kako se odloči za to, s kakimi prikritimi in programi, s kakimi gestami oklaži sebe in svoje maso in skuša obnem zadati rane prijateljem in sozvoznikom, vse to v luči zgodovine ne igra odločilne vloge. In za našo SDS, ki je vse svoje strankine želje in nekdaj podrevala vsakemu interesu Domovine, more biti to dovolj. Prihodnji dnevi bodo dnevi velike politične napetosti in morda odločilnih dogodkov.

SLABI IZGLEDI ZA RUSKO-RUMUNSKA POGAJANJA.

Bukarešta, 3. marca. b. Zastopniki za rusko-rumunsko konferenco bodo v četrtek zapustili Bukarešto. Jutri v torek bo imel ministrski predsednik v zastopstvu rumunjskega ministra Duca, ki je že tri dni volan, zadnja posvetovanja z delegacijo rumunjsko stališče zahteva: 1. nedotakljivost mednarodnih pogodb in z njimi priznanih pravic; 2. povračilo rumunjskega zlatnega zaklada in vseh dragocenosti v Rusiji ali enakovredno odškodnino in 3. opustitev boljševiške propagande v Rumuniji. Z imenovanjem Krestinovega namesto Manuliskoga kot vodje ruske delegacije se bodo pogajanja vsled nepopravljivosti novega šefa najbrže zelo zavlekla, ako ne sploh razšla.

Odlični dnevi v naši notranji politiki

ALARM V BEOGRADU RADI NEDELJSKIH SKLEPOV HRSS. — NACRTI RADIKALOV. — MNENJE OPOZICIJE.

(Glej tudi naša poročila na 2. strani.)

Beograd, 3. marca. p. Poročila iz Zagreba so vplivala alarmantno, zlasti ker so listi raznesli vest, da pridejo radičevci že jutri ali v sredo v Beograd. Ta vest se doslovno ne potrjuje, vendar je točno, da ima opozicijski blok sedaj možnost, da vsak trenutek pozove radičevce. Vest, da je SLS odobrila program opozicijskega bloka, se je pričakovala ter je g. Davidović že večer prej od dr. Korošca brzojavko, v kateri se mu napoveduje odobrili sklep izvrševalnega odbora SLS.

Radikali so silno nervozni. Danes so se ves dan vršili med njimi posvetovanja in iz njihovih krogov se sedaj čujejo vesti, ki precej odkrivajo njihove načrte. Radikali trdijo, da do 1. aprila sploh ne bodo pripustili verifikacije radičevskih mandatov, češ da po poslovniku v toku proračunske debate skupščina sploh ne more razpravljati o drugih zadevah, ako niso proglašene za nujne. Tako upajo spraviti proračun pod streho, nato pa parlament odgoditi. Ako bi pi opoziciji navzlic temu uspelo porušiti vlado prej, potem je po njihovem mnenju edini izhod iz situacije razpust Narodne skupščine in razpis novih volitev. V smislu čl. 52. in 114. Ustave bi se potem stari proračun s kraljevskim ukazom podaljšal še za 4 mesece.

Gotovo je, da skušajo radikali vse

Prvo poglavje budžeta sprejejo

KAKO SE GOSPODARI V NARODNI SKUPŠČINI.

Beograd, 3. marca. p. Na današnji seji narodne skupščine je posl. dr. Grisono (dem.) vložil interpelacijo o trgovinskih pogajanjih z Italijo in predlagal nujnost. Ker ni bilo dovolj poslancev navzočih, se bo razpravljalo o predlogu prihodnjic. Nato se je prečitela petična organizacija »Udruženje ili smrt« (o kateri poročamo na drugem mestu).

Nato je skupščina prešla na dnevni red. Prvi je posl. Miletić polemiziral z govorom demokratskega poslanca Agatonovića. Za njim je govoril zemljoradniški Moskovljević, ki je obširno kritiziral zapravljanje v parlamentu. Materialni izdatki so ogromni, skupščina ima 24 avtomobilov(!), ki služijo samo zato, da vladi privlačajo radikalno večino, kadar je v škripih. Samo pretekli mesec se je izdalo za popravila avtomobilov nad pol milijona Din! Skupščina je nakupila mnogo umetniških slik, ki se nahajajo sedaj v podstrežjih. Dalje je govoril o uradniškem vprašanju. Vlada v tem vprašanju griži ustavo in zakone. Pri vsem postopanju ni merodajni le partizanski interesi. Vlada še ni izgotovila zakona o centralni upravi, ki bi bil garancija za boljše administracijo v državi. Demokrat Svetozar Gjorgjević, ki je ostro kritiziral radikalni režim, je rekel, da je vlada šla po tako slabi poti, da se nikdar ne bo mogla vrniti na pot pravice in zakonitosti. V vsakem svojem aktu vlada gazli ustavo in zakone. Na najvažnejših mestih dril samo ljudi radikalne stranke, ki niso dorasli za te položaje. Navaja slučaj predsednika državnega sveta Markovića, ki še vedno ni (kakor to izrecno predpisuje zakon) umirovljen, dasi je že 70 let star, samo zato, ker je radikal. Poročevalec večine Maksimović (rad.) je navedel podatke o našem izvozu. Na opazke predgovornikov iz opozicije je nato odgovarjal finančni minister, ki je govoril o uvozni carini na gotove luksuzne predmete ter pojasnjeval problem reparacij; omenil je tudi, da država zaradi manjkave kapitala ne more dati posojil industrijem.

Končno sta še govorila posl. Kumanudi (dem.) in Moskovljević (zemlj.) zaradi osebnega pojasnila, nakar se je vršilo glasovanje ter je bil proračun za vrhovno upravo sprejet z radikalno-turško večino. Prihodnja seja jutri dopoldne.

Nov atentat na alban-skega min. predsednika

Razkrita večja zarota.

Rim, 3. marca. j. Po neki vesti iz Skadra je bil na albanjskega ministrskega predsednika storjen nov atentat. Neki diajak, ki ga je pričakoval ob vходу v parlament, je oddal nanj 6 strelcev. Ranjen je bil na roki in nogi. Strelce je izjavil pri aretaciji, da je ministrski predsednik od Jugoslavije kupljen in znači zato nevarnost za državo. Nadaljne preiskave so izsledile večjo zarotniško družbo, v katero so zapleteni celo vojaški krogi.

ZAMENJAVA KRON NA REKI.
Rim, 3. marca. c. Od danes naprej je zakonitim potom uvedena na ozemlju reške države italijanska valuta. Krone reške države, deponirane v Kreditnem zavodu narodnega sveta in nadomeščene z blagajniškimi boni, emisiranimi od iste ga zavoda, so zamenjane v lire v relaciji 0.40 lire za vsako krono, pri čemer je zapopaden tudi odbitek 0.12 lire, za katerega je italijanska vlada že izdala blagajniške bone. Rok za zamenjavo je do 1. aprila t. l.

ITALIJANSKO-ČEŠKA TRGOVINSKA POGODBA.
Rim, 3. marca. s. V soboto so bila zaključena italijansko-česka trgovska pogajanja. Pogodba obstoji iz carinske pogodbe in konzularne konvencije. V slednji je rešeno tudi vprašanje potnih listov. Zadnje korekture pogodbe je napravil Mussolini sam. Velikega pomena so ugodnosti in tržajski luki in prednosti pri prevažanju českoslovaškega izvoznega blaga po italijanskih železnicah v Trst in Genovo.

SPORAZUM Z NEMČIJO GLEDE REPARACIJ.
Berlin, 3. marca. s. Jugoslovensko-nemška pogajanja radi ukinjenja naravnih dobav na reparacijski račun s strani Nemčije so končala uspešno. Sestavljen je bil zapisnik, v katerem so ugotovljeni dogovori za rešitev spornega vprašanja.

Novo Macdonaldovo pismo Poincareju

SOGLASNO ODOBRAVANJE V ANGLIJI. MEŠANI KOMENTARJI V FRANCJI.

(Obširnejše poročilo o pismu na 2. strani.)

Pariz, 3. marca. s. Koncem svojega pisma Poincareju izjavlja ministrski predsednik Macdonald: »Če se bo mogoče zdinili glede velikih principov in obrazložiti te principe raznim narodom in javnim mnenjem vsega sveta, potem bomo rešili številne probleme«. Macdonald zaključuje z zagotovilo, da je pripravljen delovati za sodelovanje med Francijo in Anglijo, ki je za razrešitev položaja v Evropi neobhodno potrebno.

London, 3. marca. j. O korespondenci med angleškim ministrskim predsednikom Macdonaldom in francoskim premijerom Poincarejem piše konservativna »Morningpost«: Macdonald je od skrivnostne usode polkican, da upostavi mir v Evropi, kar odobrava in podpira konservativna stranka. »Times« naglašajo, da je treba med Anglijo in Francijo uvesti najprej pogajanja za ustanovitev zaupne atmosfere. »Daily Mail« označuje zopetno upostavitve antante kot najboljšo garancijo miru. »Daily Express« ugotavlja, da ima Macdonald pri zastopanju angleškega stališča za seboj svojo lastno stranko, liberalce in velik del konservativcev. »Daily Telegraph« ne daje nobenega komentarja.

Pariz, 3. marca. j. Sodbe pariškega časopisja o izmenjavi pism med Macdonaldom in Poincarejem se ostro križajo. »Gaulois« izjava, da je mogoče, da gredo namere angleškega ministrskega predsednika za tem, dati Franciji na prijateljskem potu primeren koncesij. »Figaro« označuje izmenjavo pism za najboljši poskus, ki je bil dosedaj podzet, da se med Anglijo in Francijo doseže sporazum. »Petit Journal« se izraža zelo pesimistično in je mnenja, da je zblizanje pri sedanjem stališču Poincareja še zelo daleč. »L'Ere Nouvelle« je z izvajanjem Poincareja zadovoljna, vendar pa sprašuje, zakaj je Poincare v letu 1922. protestiral proti rešitvi garancijskega vprašanja.

Sultan bo izgnan iz Carigrada

REPUBLICANSKE MANIFESTACIJE OB OTVORITVI TURŠKE NARODNE SKUPŠČINE.

Carigrad, 3. marca. s. Pri otvoritvi narodne skupščine je danes imel predsednik republike govor, v katerem je predvsem ugotovil, da je republikanska oblast za sedaj in v bodoče zasigurana. Poslanica predsednika zahteva od narodne skupščine moderne uprave. Glede revizijskega vprašanja naglašajo, da je treba mohamedansko vero opustiti vseh političnih vplivov. Predsednik upa, da bodo lausnansko pogodbo za Grško in Rumunijo ratificirale v kratkem tudi druge države. Turška republika hoče vzdržati mir, spoštovati pogodbe in zgraditi odnose do drugih dežel na podlagi medsebojnih pravic. Po izvedbi lausnanske pogodbe je pričakovati vstopa v Zvezo narodov.

Carigrad, 3. marca. l. Govor Kemal paše se v političnih krogih razlaga tako:

le: cela rodbina sultanove odnosno kalifove dinastije bo izgnana, verske šole se odpravijo, odpravi se tudi dvojno pravosodje, versko in civilno v prilog civilnemu. Kalifatu se vzame vsak vpliv na politične ali državne zadeve. Načelnik armade ne bo več, kakor sedaj, član min. sveta, ministrstvo za verske zadeve se ukine.

Angora, 3. marca. j. O odpravi kalifata se še poroča, da je kalif Abdul Medžid izjavil, da se bo pokoril sklepu parlamenta in odpotoval v Egipt.

Carigrad, 3. marca. a. (Wolff). Policija je dobila nalog, da stalno nadzoruje gospodarstvo kalifa in cesarskega princa ter pazi, da bi kakke dragocenosti ne izginile. Kalif se namerava baje izseliti v drugo mohamedansko deželo.

Obsodba v brnskem procesu

Hilda Hanika obsojena na smrt, Vesely na 3 leta.

(Glej poročila na 5. strani.)

Brno, 3. marca. h. Danes je bila razglašena obsodba v senzacionalnem procesu Hanika-Vesely. Obsojeni so: Hilda Hanika, soproga umorjenega kapetana v smrt na vešalih, njena mati Charvatová na 20 let težke ječe in Jan Vesely, ki je zločin izvršil, na 3 leta težke ječe. Porotniki so potrdili glavna vprašanja o krivdi Hilde Hanikove kot glavne povzročiteljice dejanja kakor tudi o popolni sokrivdi njene matere.

Nizka obsodba Jana Vesely je opravljena z njegovo mladostnostjo in okolnostmi, da je v svoji pubertetni vdanosti bil izračka Hildine nakane in je zločin izvršil pod njenim silnim sugestivnim vplivom. Razsodba je ob ogromnem interesu vse českoslovaške javnosti vzbudila zadoščenje.

BELGIJSKA VLADNA KRIZA.

Pariz, 3. marca. j. Kakor poročajo iz Bruslja, se je kralj ponovno posvetoval z odstopivšim ministrskim predsednikom Theunisom, ki je prevzem vlade zopet odklonil z vso odločnostjo. Računajo pa vseno, da bo Theunis vendarle sestavil vsaj posloveni kabinet, da predloži budžetni predlog, finančno sanacijo in rešitev reparacijskega vprašanja.

London, 3. marca. s. Angleško časopisje piše, da bo imel padec belgijskega kabineta dalekosežne posledice. Čeprav se listi izražajo zelo previdno, je vendar razbrati, da računajo s premočjo bolj neodvisno od Francije orientirane politike.

CUNO KANDIDAT ZA PREDSEDNIKA NEMČIJE.

Berlin, 3. marca. l. Nemški nacionalisti nameravajo postaviti kandidata bivšega kancelerja Cunoja za mesto predsednika nemške republike.

VELEIZDAJNIŠKI PROCES V MONAKOVEM.

München, 3. marca. j. Danes je bilo zaključeno zasliševanje 10 obtožencev. Jutri se prične zasliševanje prič.

STAVKA V NEMŠKIH LADJEDELNICAH.

Hamburg, 3. marca. j. Ladjedelniški delavci v Hamburgu, Bremenu, Stettinu in Kielu so se uprli uvedbi 9-urnega delavnika, nakar je bilo delo ustavljeno. V Hamburgu stavka okoli 40, v Stettinu pa okoli 7 tisoč delavcev.

NASTOPNA AVDIJENCA GENERALA BODRERA.

Beograd, 3. marca. p. Danes dopoldne ob 11. uri je bil v slovesni avdijski sprejet na dvoru novi italijanski poslanik general Bodrero.

AVSTRIJSKA BANČNA STAVKA.

Dunaj, 3. marca. j. Jutri se obnove pogajanja bančnih nastavljenecv z bankami pod vodstvom zveznega kancelarja dr. Seipila. Danes je prišlo pred raznimi bankami do zelo burnih nastopov stavkuločih, da je morala intervenirati policija in rabiti orožje.

AMERIKA PRODAJA TRGOVSKO MORNARICO.

London, dne 3. marca. s. Ameriški paroplovni urad je sklenil prodati državno trgovinsko brodogradnjo, med njim tudi bivši nemški velikanski parnik »Vaterland«, ki se sedaj imenuje »Leviathan«. Brodogradnjo, ki ima skupno 10.500.000 ton je imelo v zadnjih letih letnega primanjkljaja 100 do 150 milijonov zlatih mark. Brodogradnjo bo najbrže kupil Harriman.

Inozemske borze

3. marca:

CURIA: Beograd 7.25, New-York 577.50 London 24.84, Pariz 24.25, Milan 24.85, Praga 16.75, Budimpešta 0.0125, Bukarešta 3.05, Solija 4.27, Dunaj 0.0081625.

DUNAJ: Devize: Beograd 890 do 894, Berlin 15.90 do 15.90, Bukarešta 371 do 373, London 304.700 do 305.700, Milan 3044 do 3056, New-York 70.935 do 71.185, Pariz 2932 do 2948, Praga 2047 do 2057, Solija 524 do 528, Curih 12.275 do 12.325; valute: dolarji 70.860 do 71.260, funti 302.900 do 304.500, lire 3040 do 3060, dinari 883 do 889; elektri (v tisočih): Trgovanka 45, Hrvatska hipotekarna 73 do 74, Jesenice 2150, Gutmann 1400, Slavetla 690 do 680, Slavonija 135, Trbovlje 625, Sečederna Osljek 1280, Wiener Bankverein 182, Anglobank 328, Länderbank 325, Alpine 673, Juli-Süd 348, Daimler 36.2.

PRAGA: Beograd 44, Dunaj 4.88, Berlin 7.445, Rim 151.125, Budimpešta 5.875, Pariz 146.75, London 150.925, New-York 35.10, Curih 608.50.

BERLIN: Beograd 5.68, Dunaj 6.28 (za 100 tisoč enot), Milan 18.150, Praga 12.21, Pariz 17.60, London 18.055 (za 1 enoto), New-York 4.19 (za 1 enoto), Curih 72.82.

LONDON: Beograd 340, Berlin 18.25, Pariz 108.95, Rim 100.12, New-York 429.68, Dunaj 305.000, Praga 148.87.

NEW-YORK: Beograd 126.75, Berlin 22, London 429.45, Pariz 411, Curih 17.82, Rim 490, Dunaj 1412, Budimpešta 21.

Radićevci znova napovedujejo vojno

IZZIVALEN TON NJIHOVE RESOLUCIJE. — KDAJ POJDEJO V BEOGRAD. — KLERIKALCI ZA OPOZICIJSKI BLOK.

Zagreb, 3. marca. r. Včeraj dopoldne se je vršila seja poslancev HRSS, ki je bila ena od najbolj napetih in najbolj viharnih od vseh, kar jih je dosedaj imela ta stranka. Vsi poslanci so izrekli svoje poverilnice pri predsedstvu stranke. To se je zgodilo po težki debati, v kateri se je pokazalo, da vladata v Radićevi stranki dve struji. Ena noče o Beogradu nič vedeti, in v tej struji se nahajajo skoraj vsi kmetski poslanci. Druga struja, v kateri je inteligenca in nekaj malo inteligentnejših kmotov, hoče iti v Beograd. Ta struja je končno zmaga. Razpravljalo se je tudi o tem, koliko poslancev naj gre v Beograd. Število poslancev se drži v tajnosti, vendar se zdi, da je bilo sklenjeno, da gre v Beograd polovica, manjše eden. O tem, kdo naj gre v Beograd, se ni razpravljalo in se je prepustilo predsedstvu. Zatrjuje se, da pojdejo radićevci še v teku tega tedna v Beograd, češ, radikalna vlada se mora zrušiti še v teku proračunske razprave, sicer nima čeli opozicijski blok nobenega pomena, kajti po sprejetju proračuna bi Pašić lahko odgodil parlament za nekaj mesecev, s čemur bi dobil čas za nove in morda uspešne intrige. Komuniké o nedeljskih sklepih HRSS.

O nedeljskem zborovanju radićevskih poslancev je vodstvo HRSS publiciralo nastopni komuniké:

«Dne 2. marca 1924 se je vršila v Zagrebu od pol 9. dopoldne do 2. popoldne osma seja Hrvatskega narodnega zastopstva in je na njej prisostvovalo 62 narodnih poslancev. Seji je predsedoval podpredsednik Juro Valčić. Narodni poslanec dr. Juraj Krnjević je prečital sporočilo predsednika Stjepana Radića. Nato je podpredsednik dr. Vladko Maček podal izbrano poročilo o političnem položaju, in po temeljiti razpravi o njem je bilo predsedstvu dano pooblastilo, da ne menjaajo politike, a v glavnem niti taktike, stori vse potrebno, da se zruši sedanja korumpirana beogradska vlada in se ustvari nadaljnji predpogoj za samoodlobo hrvatskega naroda.

Hrvatsko narodno zastopstvo je soglasno sprejelo protest proti pogodbi med rimsko in beogradske vlado, s katero se ukinja rapalska pogodba z dne 12. novembra 1920, uničujo samostojna reška država in se teritorij te države proglasi za sestavni del kraljevine Italije.

Navedena rapalska pogodba je bila registrirana pri Zvezi narodov in je reška država s tem prišla pod zaščito evropskega javnega prava. Rimsko-beogradska pogodba je čim navadnejše, tem bolj, ker je reška država imela že svoje zakonito izvoljeno predstavništvo in temu predstavništvu odgovorno vlado. Pogazeno je torej ne samo formalno pravo reške države, temveč tudi pravica samoodlobe reškega prebivalstva. Pogazeni so tudi življenjski interesi države Hrvatske, ki pravno obstoja kot neodvisna država že od 29. oktobra 1918; to neodvisnost je priznala tudi kraljevina Srbija in jo utelovlja narodno zastopstvo. Pravica države Hrvatske na Reko je tako očita, da so celo v tajni londonski pogodbi z dne 26. aprila 1915 Reko priznale Hrvatski vse tedanje evropske zvezne velosile: Car-

lska Rusija, Velika Britanija, Francija in Italija.

Z uničenjem reške samostojnosti se je ponovil mednarodni zločin razdelitve Poljske ter uničenja Dubrovačke hrvatske republike po Napoleonu I. in beneške republike po Napoleonu I. in Avstriji.

Poleg tega vsebuje rimsko-beogradska pogodba dve tajni klavzuli, ki direktno ogrožata mir na Balkanu, v Evropi in na vsem svetu. Ti tajni klavzuli se glasita:

1.) Za slučaj notranjih nemirov v Jugoslaviji se Italija obvezuje, da pošlje italijanske čete v pomoč, ako bo k temu zaprosena; v vsakem slučaju ostane Italija napram beogradske vladi v dobrohotni nevtralnosti.

2.) Italija dovoljuje Jugoslaviji, da v ugodnem trenutku zasede Solun z zalednjim vred. V zameno za to da Jugoslavija Italiji teritorialne koncesije v Dalmaciji.

Prva klavzula je naperjena proti Makedoniji, s katero beogradske oblasti neži postopajo kakor z deželo, ki jo je Srbija baje sama osvojila z orožjem in niti malo ne pomišljajo na to, da je Makedonija prišla pod beogradske vlado samo po skupnih naporih Amerike, Velike Britanije in Francije, ter da mirovne pogodbe Makedoncem vsaj kot narodni manjšini zajamčujejo ne samo vse človeške, temveč tudi vse ustavne pravice. Druga klavzula je naperjena proti življenjskim interesom Hrvatske in hrvatskega naroda.

Včerajni «Hrvat» dementira vesti o raznih strujah v Radićevi stranki, priznava pa, da je bila debata «zelo živahna». Notočne da so navedbe glede števila poslancev, ki bodo šli v Beograd in zlasti da je izmišljeno, da Radić zahteva padec Pašićeve vlade ravno ob proračunu, odnosno še predno bo proračun sprejet.

SEJA IZVRŠEVALNEGA ODBORA SLS.

Ljubljana, 3. marca. Danes dopoldne se je vršila seja izvršilnega odbora SLS, ki je bila število obiskana. Predsednik stranke dr. Korošec je podal poročilo o pogajanjih za opozicijski blok s posebnim ozirom na sklepe Jugoslov. Muslimanske organizacije (Spahove stranke) v nedeljo 24. februarja in na včerajšnje zaključke HRSS v Zagrebu. Po njegovem poročilu se je vnela živahna debata. Mnogi govorniki so izražali bojazen pred Radićem, ki se očitno pripravlja na pohod v Slovenijo, kjer bo odvzel klerikalnem mandatu. Zborovanje se je sploh nahajalo pod vtisom, da je dosedanja politika s svojo ponesrečeno taktiko prizadejala SLS mnogo škode. Narodni zavezni del mnogih radikalnega režima tovari na pleča klerikalnih poslancev. Zlasti delegati iz Stajerske so nasvetovali največjo opreznost v nadaljnjih stikih z HRSS. Dr. Korošec je skušal braniti svojo politiko ter je razlagal odnose napram radićevcem kot povsem neobvezne in zgolj taktične.

Proti drugi uri je bilo zborovanje končano ter je bil sprejet sklep, ki odnava dosedanj taktiko in politiko klerikalnega parlamentarnega kluba, kakor tudi pristaja na ustanovitve opozicijskega bloka na osnovi sporazuma, ki je bil dosežen med voditelji parlamentarne opozicije.

Izjava lojalnosti „Črne roke“

Včerajšnja peticijska udruženja «Ujedinjenje ali smrt pred narod, skupščino».

Beograd, 3. marca. r. Na današnji seji narodne skupščine je bila prečitana peticijska organizacije «Ujedinjenje ali smrt», katere člani so znani pod imenom «Črna roka». Od solunskega procesa sem se pripisuje tej organizaciji poseben pomen in je zato peticijska vzbudila v različnih krogih največjo pozornost zlasti tudi zaradi tega, ker se je v zadnjih dneh raznašala vest, da se «črnorokeci» pripravljajo skupaj z drugimi vojaškimi krogi (katerim v Srbiji pravijo Bela roka) uvesti v državi diktaturo.

Peticijska uvodoma konstatira, da v solunskem procesu zaradi zarote proti tedanjemu prestolonasledniku današnjemu kralju obsojeni člani «Ujedinjenje ali smrt» še vedno zamažajo kakaj revizije procesa. Nato peticijska naglašuje, da je organizacija patriotična in da njeni člani in prijatelji nikdar ničesar niso storili ali podvzeli proti življenju ali položaju takratnega prestolonaslednika in današnjega kralja, temveč so, nasprotno takim trditvam, vedno izlagali svoja življenja za dobro svojega vladarja in domovine. Dalje naglašuje, da nikdar niso ničesar podvzeli proti ustroju države proti redu v njej in da nikdar niso trdili, da je bil takratni prestolonaslednik iniciator solunskega procesa, temveč so nasprotno verovali in tudi danes verujejo, da so nekateri politični ljudje, ki imajo po ustavnem sistemu v starih te vrste odločilni vpliv, pripravljali in organizirali proces, da pod pritiskom umetno ustvarjene nevarnosti vežejo usodo vladarjevo s svojim obstankom. Ker so dosedaj poskušali revizije solunskega procesa propadli, opušča črnoroki namen zahtevanja revizije procesa,

pač pa se obračajo na narodno skupščino, naj ona preišče resnico, ki so jo oni zastopali želeli dokazati pred neodvisnim sodiščem. Oni upajo, da bo to tako «v bodoče zavarovani od največje krivice, ki se jim sploh more napraviti in ki se jim dela s tem, da črnorokec danes ne kaznovano nekateri sovražniki našega naroda in države v državi in v inozemstvu smatrajo tudi dalje za rusilec državnega ustrojstva in za sovražnike našega vladarja. «V preteklosti smo bili »edno pripravljeni in smo pripravljeni tudi »sedanjosti žrtvovati vse za dobro naše države in našega vladarja.

Peticijsko so podpisali v imenu obojenih članov organizacije «Ujedinjenje ali smrt»: Milan Gr. Milovanović, Milan D. Lazarević in v imenu prijateljev članov organizacije: Viša Madjarević, Dušan M. Optikić in Radoslav Teodorikić.

Ta korak črnorokec se je dolgo pripravljali. Samo dobri poznavalci beogradskega razmerja morejo pravilno oceniti njegov pomen. Naglas v tej izjavi se nahaja ne samo v trditvi, da črnorokec nikdar niso posegali po življenju bivšega regenta in danes kralja, temveč da nikdar niso »trdili, da smatrajo njega za iniciatorja solunskega procesa. To je obenem izjava lojalnosti in udanosti nasproti vladarju.

Znano je, da so radikali obilno izkoristili t. zv. solunski proces, prikazujoč sebe za edinega zaščitnika prestola in vladarja, vse druge pa za odkrite ali skrite prijatelje obsojencev, ki da še vedno žugajo vladarju. Ta izjava sedaj uničuje to intrigo in lahko blagotvorno vpliva na prilike, posebno v vojski.

Ali ste že poslali? naročnino za „Jutro“

Odkod gonja proti primorskim Jugoslovom?

e. Trst, 2. marca.

Priznati je treba popolnoma odkrito, da se je politika vladnih organov, zlasti pa višjih predstavnikov osrednje vlade v Primorju napram primorskim Jugoslovom v zadnjih časih precej izpremenila. Ostrina robov se je ogladila, medsebojno občevanje je postalo zaupnejše, in razumevanje našega položaja, naših potreb, naših zahtev in želja raste. Zlasti velja to za tržaško provincijo, kjer stoji na čelu provincijalne oblasti, prefektura, komendantor Crispo Moncada, mož, ki je od prvih časov civilne uprave v zasedenem ozemlju sem imel priliko, da je temeljito spoznal razmere v področju svoje oblasti in sedaj tudi v resnici usvaja svoje delovanje po teh izkušnjah. Da so mu te izkušnje pokazale naš narod v precej drugačni luči, kot pa si ga predstavljajo ljudje, ki ga gledajo skozi očala osebne zagriženosti in zlob, no jim navihanih predsodkov, je pač popolnoma naravna stvar, kakor je tudi naravno, da resen, dostojanstven, pošten človek na odgovornem mestu vrhovnega predstavnika oblasti v provinciji skuša le z poštenimi sredstvi navajati razpoloženje ljudstva k ciljem, ki sta mu jih zažrtali narava in država v njegovem res izrednem položaju v sosedstvu naroda istega rodu in jezika. Bili so časi, ko je pest kom. Crispo Moncada padla po Jugoslovenih kakor fašistovska gorjača; danes, po temeljitem spoznanju razmer, in vmes je prišla tudi prijateljska pogodba med Italijo in Jugoslavijo, je gospod prefekt korekten in prijažen tudi napram italijanskim državljanom jugoslovenske narodnosti. In to je vse in nič več in nič manj, a primorski Jugoslovni, vajeni doslej le zla, so v svoji skromnosti hvaležni tudi za ta drobce.

Predstavniki tržaškega političnega društva «Edinosti» so pred nekaj dnevi šli k gospodu prefektu, da mu povodom ratifikacije italijansko-jugoslovenskega sporazuma izrazijo lojalnost primorskih Jugoslovenov, kateri si žele le mirnega in uspešnega razvoja v sodelovanju z vlado, ki vršile volitve zakonito, in prosili, da primorskih Jugoslovenov pri bodočih volitvah ne pomenja nasprotovanja državi ali vladi. Izrazili so še upanje, da se bodo vršile zakonito, in prosili, da njihovo izjavo sporoči osrednji vladi. Gospod prefekt je vzel izjavo na znanje, obljubil, da jo sporoči na merodajno mesto, pozival zastopnike našega naroda, naj pomagajo, da se prijateljstvo med obeh narodoma uresniči, in končno izjavil da bodo v njemu podrejeni provinciji oblastva pri volitvah strogo varovala red in volilno svobodo.

Postena beseda predstavnikov našega naroda je torej kakor vse kaže, našla pošteno mesto pri predstavniku državnih oblasti! Toda kako so bile posledice!

V Vidmu izhaja fašistovski dnevnik «Giornale di Udine», ki mu je duša bivši videmski prefekt, sedaj zopet provincijalni fašistovski tajnik in državnovrhovski kandidat Pisenti. Kakor besna zver se je ta list zaletel v tržaškega prefekta zaradi njegovega razgovora s predstavniki tržaške «Edinosti» in ga obtožuje, da je jugoslovensko kandidatsko listo proglasil ali priznal za »vzporodno« ali »sodelovalno« v vladno, da je s tem zagrešil protinacionalen, protifašistovski, samomorilen čin, ki je kompromitujoč, postajen in seveda zelo po godu slovenskim hujšačem, vohunom cesarskega orožništva, najkrevoločnejšim lahožrom, prefriganim lisjakom slovenskega iredentizma, ki so izigrali tako nedopustno dobro voljo prefekta in vse tiste, ki so se trudili v nacionalnem delu med tujerodnim prebivalstvom, za katero se pač ne posreči živemu krstu salatorskemu, namiguje na Salato, bivšega načelnika osrednjega urada za nove pokrajine v Rimu, da bi ga spravil ob veljavo, osramotil in naravnost uničil.

Strahovita obtožba! Tako besnega napada še nismo čitali v italijanskem tisku niti napram nam samim! Toda prišel je tudi takoj odgovor, kakor ga videmski jugoslovenozre pač ni pričakoval niti od daleč. Današnji «Piccolo» in fašistovski «Popolo di Trieste» sta oba hkratu skočila pokoncu in ostro zavrnila napad, da bodo njune besede še dolgo zvenele v ušesih gospoda Pisentija in morda še marsikoga drugega. «Piccolo» je celo posegel po vsej svoji stari zlobi in podrgnil pod nos gospodu Pisentiju vzrok, zaradi katerega je frčal z videmske prefektura, ko pravi, da je hvaležen vsakomur, ki bi našel kaj novega, kako naj bi se uredili odnosi med državo in slovensko manjšino, «samo novine (!) naj bi v svoji preveliki gorečnosti ne postajali celo tako prešerni, da bi zagrešili take vrste pogreške, kakor je bila jugoslovenskim listom naložena dvojezičnost prav v trenutku, ko se je Benito Mussolini pogajal z beogradske vlado za temelje italijansko-jugoslovenske prijateljske pogodbe». Zaključuje pa z ugotovitvijo, da osrednja vlada ceni delovanje tržaškega prefekta, ker ima lastnost, ki jo ima Mussolini zelo v časih pri mozh na odgovornih mestih, namreč umerjenost in pravi: «To naj je v opozorilo tudi tistim, ki mislijo, da se mora požar Balkana (Narodnega doma v Trstu) ponoviti in da je Ameriko, to se pravi, problem tujerodcev v Juljski Krajini šele treba odkriti».

«Ciapa su e porta a casa» bi rekel Tržčan.

Fašistovski «Popolo» ni tako vahementen, ali zato ni nič manj odločen. Zavr-

ča napad i zaradi njegove oblike i zaradi osebe, proti kateri je naperjen, ter dostavlja, da se s tako pisavo pač ne podpira politika, ki jo hoče voditi državna vlada v teh obmejnih pokrajinah. List izjavlja, da odobrava prefektov nastop ob priliki sprejema predstavnikov tržaške «Edinosti».

Videmski jugoslovenozre je dobil, kar mu je šlo, in veliko je vredno, da so prišle klobute iz njegove lastne hiše. Naj dragocenejša pa je pri vsej stvari dejstvo, da ob tej priliki italijanska javnost tako hiti zatrjevati, da gonja proti primorskim Jugoslovom ne izhaja ne iz Rima ne iz Trsta, da je ne odobrava ne Trst, ne Rim, temveč da izhaja iz Vidma, kjer je v svoji duši dobrohotni in za svoje mesto brez dvoma usposobljen prefekt Nencetti brez moči naprav nasilno se uveljavljuje, zaradi svoje politične nesposobnosti ravno v postopanju z jugoslovenskim prebivalstvom odstavljenemu Pisentiju, ki je duša vse protijugoslovenske gonje v našem Primorju.

Ako hoče Mussolini, da bo zavladal tur mir in red ter se ustanovilo resnično znosno razmerje med obema narodnostima, ve sedaj, kam naj udari strela iz Rima!

Macdonaldovo pismo

Kmalu po prevzemu vlade je Ramsay Macdonald poslal Raymundu Poincaraju svoje prvo pismo in dobil nanj odgovor. V istem času se je odločilo vprašanje ekspertov.

V ponedeljek so londonski in pariški listi objavili novo korespondenco obeh ministrskih predsednikov. Njuna pisma so novovrstni diplomatski dokumenti, namenjeni zopetnemu tesnejšemu zblizanju Francije in Anglije in ureditvi nemškega in reparacijskega vprašanja ter splošnemu sistemiziranju in pomirjenju Evrope. Pismi bosta ohranili ugled no mesto v bodoči zbirki važnih mednarodnih dokumentov. Zato ni čuda, da so vzbudila ta pisma po vsem svetu najživahnejšo pozornost.

Macdonaldovo novo pismo nosi datum 21. februarja t. l. Pisec se sklicuje na ljubeznivi Poincarjev odgovor na prvo pismo in pravi uvodoma, da hoče iskreno pokazati na vse razloge nesporazumjenja ter zlasti naslikati težave sporazuma tako, kakor vidi te težave angleško javno mnenje. Angleži so mnenja, da si hoče Francija sedaj priboriti to, česar ni mogla doseči z mirovnimi pogodbami. Zato pravijo, da sedaj nimamo miru, marveč smo pravzaprav v vojnem stanju, iz katerega izvirajo nevarnosti, ki utegnejo uničiti garancijo varstva. Francozi se po angleškem mnenju neupravičeno boje pred nemško opasnostjo. Nekateri Francozi so mnenja da ne bodo varni, dokler Francija ne dobi levega brega Renc. Mesto tega so svoječasno Franciji ponudili solidarno jamstvo Velike Britanije in Zedinjene države Sev. Amerike. Ko pa so te odstopile, je to jamstvo odpadlo. Tako je Francija, ne brez upravičenja, pričela iskati drugih garancij. Toda v vprašanju reparacij, je doživela razočaranje.

Mi Angleži smo v tem oziiru bistveno na boljšem, nismo ogroženi niti na kopnem niti na morju. Pač pa smo v enaki opasnosti gospodarsko, ne le radi nemškega finančnega poloma, marveč ker se je razmerje moči v Evropi tako premenilo, dalje radi francosko-nemškega sporazuma, gospodarskega obtega kaosa in končno, ker se je razmerje med Francijo in Anglijo poslabšalo. Zato Angleži s skrbjo opazujejo to, kar mislimo da je Francija sklenila, namreč da hoče Nemčijo ruinirati in sama gospodovati nad kontinentom, brez ozira na Anglijo in na posledice, ki bi zanjo izhajale iz takšne premembe.

Anglija zato pozorno opazuje, da ima Francija na zapadu in na iztoku velike vojaške sile zbrane in da se zelo intenzivno zanima za vojaško organizacijo novih držav v centralni Evropi. Naš angleški davkoplačevalec se vprašuje: Čemu naj jaz plačujem milijone funtov na leto za obresti francoskih posojil?

Iz srca želimo, da bi midva oba poizkusila prepričati javno mnenje, da te skrbni niso upravičene. Nočem se tukaj dotikati vprašanja zasedbe Ruhrja in Palacije. Važnejše je, da si obe državi ne zaupata, in o vseh teh točkah se mora razgovoriti iskreno in pogumno. Francija želi sigurnosti, Anglija prav tako. Pa ne le proti Nemčiji sami. Anglija želi biti zavarovana proti vojni vočbe. To je splošni evropski problem. Dobro treba pretehtati vse ukrepe, ki vodijo k razmilitariziranju in nevtralizaciji. Popraviti treba vse, kar je porušeno, trgovino, tonažo, valuto, delazmožnost. Taka obnova rabi mnogo časa, dobre volje in dela. Najti treba sredstva, sposobna za rešenje perečih problemov skupne zunanje politike.

Macdonaldovo pismo je istočasno objavljeno v Londonu in Parizu in je pomenilo pravo senzacijo. Z nestrpnostjo sedaj vse pričakuje Poincarjev odgovor. Vsekakor se je Macdonald pogumno iznova lotil jedra sedanje evropske in svetovne krize.

Iz demokratske stranke

Seja načelnika JDS. Iz ljubljanske oblasti se vrši v sredo 5. t. m. ob 15. v strankinem tajništvu, Narodni dom I. nadstropje.

Politične beležke

Odgoditev oblastnih volitev? Likvidacija oddelkov zagrebške pokrajinske uprave se ni izvedena in to je, kakor meni «Pravda», zapreka, da bi se izvedle oblastne volitve. Vlada je po prvotnem načrtu nameravala oblastne volitve razpisati v marcu. Medtem se je pojavilo mnenje, da bi bilo najprej treba revidirati zakon o samoupravah, ker so predvideni roki že prošli. V vladi postoja tudi drugo mišljenje, da zakona ni treba izpremeniti in da se oblastne volitve lahko takoj razpišejo.

Kdo bojkotira demokrate. Na Ravniharjeve milo pozive naj se tudi »prijateljske« stranke pridružijo njegovemu bojkotnemu sklepu, se je po večtedenskem razmišljanju odzval edinole nemški odbor radikalov, ki priobčuj v svojem «Radikalnem Glasniku» bojkotni sklep. V radikalnem reptilu navedeni glavni »bojkotarji« proti demokratom so m. dr. g. dr. Friderik Lukan, ki je dosedaj bil vaju na demokrate apelirati vedno le s prošnjami za pardon in ki očitno ne reflektira več na našo milost, kar smo vzeli ad notam. Demokrate bojkotira tudi advokat dr. Emil Siare, ki še nikoli ni s prstom migljal za napredno stvar. Njemu se je pridružil prof. Juvancić, znan od svojega delovanja kot upravnik gledališča in poleg njega dosedanj narodnosocijalni »prvobortelj« instalater Babnik s Poljanske ceste, ki je nekak Janez Krstnik za ostale NSS voditelje pri prekrstitvi v radikalnem Jordanu. Ob primerni priliki si bomo te in druge bojkotarje še posebej ogledali, danes le sporočamo njihova imena napredni javnosti.

Kje je gospod Deržić? Včasih je g. Deržić, predsednik NSS po shodih strahno brusil jezik. Zadnje čase se dogajalo na južni in na državni železniški škandali, ki vsak prihodnji dan prekašajo one prejšnjega dne. Z železniškim personalom se postopa, kakor v nobeni civilizirani državi. Krivica za krivico, grdobija za grdobijo. Nasilnosti in korupcije radikalnega režima so strašne. Uslužbenici trpe pod režimom, kakor črna živina. Kje pa je g. Deržić, ko se vse to dogaja? G. Deržić je danes ravnatelj predsednik NSS, kakor je bil nekda, ko je nastopal kot gromovnik na shodih proti »režimu«. G. Deržić in njegova okolica se še vedno gerira kot mogočna stranka. Kje je delo te stranke? Kako in kdaj nastopa? Politična stranka nima le pravice obstoja, marveč ima tudi dolžnost, da se zavzame za svoje pristaše in v vprašanju javnih škandalov javno nastopi. Stranka, ki teh dolžnosti ne pozna, nima pravice, da sploh še obstoja. Vemo, da g. Deržić danes ni več narodni poslanik in da mu ni mogoče še javno izlagati, kakor nekda. A zakaj sili potem še vedno v ospredje? Zakaj hoče biti predsednik stranke, če ne vrši kot tak svojih dolžnosti. Gospod Deržić je danes pri režimu najboljše zapisana ličnost. On živi vso naklonjenost onih, ki določajo smer naših železniških politik. G. Deržić je tudi predsednik konzorcija, ki izdaja radikalno glasilo «Narodni dnevnik». Na vsa ta dejstva vprašamo le: ali je sploh mogoče, da bi se potem g. Deržić še ekspoziral proti režimu? S tem je tudi odgovorjeno na vprašanje: «Kje je g. Deržić?»

Nov krah za slovensko radikalijo. Iz Beograda poročajo, da sta bila pri g. Pašiću, pri g. Ljubi Jovanoviću in ministru Velizarju Jankoviću sprejeta v daljši avdienci predsednik oblastnega odbora NRS g. Fran Grafenauer in tajnik g. Emil Stefanović. Zatrjuje se, da bo sedaj beogradska NRS oficijelno priznala, to krilo kot svojo oblastno organizacijo. Minister Jančić, ki je edini še zagovarjal ustanovitve NRS v Sloveniji, ki se zbira okoli «Jadranske banke» in okoli «Narodnega dnevnika» je menda v tej stvari popolnoma podlegel. Merodajni krogi NRS so prišli do prepričanja, da dr. Lukanov in dr. Ravniharjevo kličo nikamor ne morejo, ker ona ne daje niti v moralnem pogledu, niti kar se tiče sposobnosti nobenih nad na uspeh. Z avdientu g. Grafenauerja in Stefanovića se začenja za slovensko radikalijo nov krah, ki ne more drugače končati, kakor s kompletnim fiaskom.

SPOMINSKI KAMEN PISATELJU MATAVULJU V ŠIBENIKU.

Narodni poslanec, advokat dr. Niko Subotić je sprožil misel, naj bi se v Šibeniku na kakem vidnem mestu vzdala spominska pločica pisatelju Simu Matavulju, ki je bil rojen v tem kraju. Matavulj je bil zvest Dalmatinec, sin sinjega Jadrana, ki ni na svojo ožjo domovino pozablil do svoje smrti. V literaturi se je najbolj proslavil z romanom «Bakonia fra Brna», ki je nedavno izšel tudi v češčini. Za njegove slovstvene zasloge ga je beogradska «Akademija nauka» imenovala za svojega člana. Dodaj je Matavulj brez spomenika, zato je popolnoma primerno, da se mu vsaj rojstni kraj oddolži s spominskim kamnom, ki bo Šibeničane spominjal živnega rola.

PREBIVALSTVO SARAJEVA.

Iz statističnih podatkov zadnjega ljudskega štetja iz leta 1921 je razvidno, da ima Sarajevo 60.087 prebivalcev in 274 hiš. Po veri je prebivalstvo po važnih muslimansko, namreč 22.474, katoliško je 19.242, pravoslavni 16.468 in židov 7458. Ostali pripadajo drugim veroizpovedim.

Naši kraji in ljudje

Osemdesetletnica narodnega prvoboritelja dr. Josipa Serneca

Danes, dne 4. marca, obhaja v Celju stoletnico svojega rojstva, odvetnik g. dr. Josip Sernec, markantna osebnost v narodni, gospodarski in politični zgodovini slovenskega naroda.

Rojen dne 4. marca 1844 v prijazni slovenski Bistriji ob vzhodni zeleni gori, je bil mladih letih v svoji rojstni hiši, ker mu je bila mati iz nemškega rodu, skoro več nemške kakor slovenske govorce. Navdušen za vse lepo, rahlega in sprejemljivega, se je začel ogrevati za narodno delo. Ideale šele na mariborski gimnaziji, kjer je imel za profesorja slovenskega učitelja Ivana Majcigerja. Vplivni mentor mu je bil dalje starejši brat dr. Janko Sernec, oče pokojnega dr. Vladimira Serneca, ki je prišel l. 1861. iz Karlova kot koncipient in mariborški narodni delavec v pisarno dr. Dominika in prinesel s seboj polno navdušenja in ljubezni do slovenskega sveta. Globok vpliv na nadarjenega dijača so imeli tudi takratni mariborski prvoboritelji dr. Dominik, dr. Prelog, Šuman in Martin Slomšek s svojim smotnim narodnim delom. Junaka slovenskega naroda v 60. letih je končno izkresala iz mladega dr. Josipa Serneca kremenit naroden značaj. Prav kmalu je stal v prvih vrstah narodnih borbilcev. Kot visokolec si je znal na Dunaju in na potovanjih s svojim kavalirom nastopanjem in letevno potenco najti pet do najvišjih trogov, kar ni ostalo brez važnih posledic za njegovo poznejše delovanje.

Leta 1876. je prišel mladi dr. Sernec na takrat narodno precej razoran Celje. Kot mož trdne volje in neumorne stremiljenja po uspehih, se je takoj vli vli vli naravnost Sisičovega dela v vseh panogah javnega življenja. Spoznal je takoj veliki pomen Narodne Citalnice. Zato je postal že po nekaj mesecih njen predsednik. Isti Citalnici, ki je tekoma let najbujnejši narodnih bojev vzdrževala narodno navest v Celju in okolici, ustvarila njej narodnih, kulturnih in humanitarnih društev, predseduje kot sivi jubilar skozi dolga 46 let ogromnega dela. Danes. Dolgo dobo let je bil dr. Sernec tudi pevovodja Citalniškega pevkega zbora. Jubilar je sodeloval pri ustanovitvi dijaške kuhinje v Celju, zmanoval nebroj kulturnih in narodnih društvom in prednjačil v borbi za naprednost slovenskega jezika. Kot advokat je napravil prvo slovensko vlogo na celjsko sodišče, kar je povzročilo po vsem nemškem Celju in posebno pri nemških sodnikih graškega višjega sodišča, velikansko razburjenje. Ko je dosegel nadalje prvi slovenski zemljišnji vpis, je vzbudil med celjskimi renegeti tako jezo, da so vse nemške hranilnice na Spodnjem Štajerskem sklenile, da ne dajo posojila nikomur, ki bi imel v zemljiški knjizi kak slovenski vpis. Razumljivo je, da so odločnega slovenskega narodnega borce silno ostro napadali nemški listi, posebno celjska »Die Deutsche Wacht«, ki ga je smatrala kot najnevarnejšega narodnega nasprotnika. Že po dveh letih lokalnega dela, l. 1878. so mu ponudili kmetje iz celjskega okraja in Savinjske doline delovozborski mandat. Kandidaturo je oster omstil, ker je moral v Bosno, kjer pa je bil izvoljen že pri prihodnjih volitvah v graški deželni zbor, kjer je ostal odločen in iniciativen zastopnik slovenskega prebivalstva leta 1902. Kako velik ugled je užival tudi pri svojih narodnih nasprotnikih, dokazuje dejstvo, da je bil deset let namestnik deželnega glavarja v bivšem štajerskem deželnem zboru.

Jubilant je deloval nad 20 let v občinskem zastopu celjske okolice, za kar je bil imenovan za častnega občana. Od leta 1889.—1905. je kot prvi in zadnji slovenski načelnik celjskega okrajnega zastopa izvršil toliko važnega gospodarskega dela, da si je pridobil trajno hvalečnost vsega prebivalstva v okraju. V načelstvu Celjske Posojilnice je od njene ustanovitve l. 1881. predseduje pa od l. 1888. do danes. Celjska Posojilnica je izvršila v preteklih letih neprecenljivo gospodarsko delo. Koliko slovenskih duš je ročila v morju nemškega kapitala, kako ogromne vsote je porabila za podporo slovenskega inteligenčnega naroda, za razna kulturna in humanitarna stremiljenja slovenskega naroda. Dasi varčen gospodar v zasebnem življenju in še bolj na javnih mestih, je imel dr. Sernec vsikdar pravo razumevanje za gmotno podkropitev vsega javnega slovenskega narodnega gibanja. Krona njegovega nacionalnega dela pa je krasna stavba celjskega Narodnega doma, ki je že 28 let izhodišče vsega, kar je služilo slovenskemu narodu v obrambo in življenjsko okrepitev. V tej ponosni stavbi so našla svoje mirno zavetišče vsa narodna, kulturna in politična društva. V njej je začel socialni pokret, ki je obrodil široko bivše Spodnje Štajerske najlepše narodne sadove. Zato so tako pljuskali razburkani valovi renegatske jeze ob to stavbo, a je niso mogli uničiti. Velike zasluge pri tem ima dr. Sernec.

V svojem zasebnem življenju odkritosrčen in vsled finega nastopa je bil dobrodošel v vsaki družbi. Od mladih let je bil prijatelj narave ter moramo samo obhoduati, kako je bil povod med prvimi. Našel si ga tako v telovadnici kakor na plesišču, na ledu kakor v vodi, na lovu in v visokih gorah. Povsod se je čutil sigurno. Kljub ogromni, vsestranski zaposlenosti ni zanemarljal svoje rodbine. Svoje sinove in hčerke je vzgojil v strogo narodnem duhu.

Ob redki slavnosti, ko je obhaja telesno in duševno še bil in svež, se ga spominjajo njegovi številni prijatelji in znanci ter ves slovenski narod v trajni hvalečnosti. Kot značajnemu boritelju za napredno idejo, kot neumornemu narodnemu delavcu in zvestemu pristašu demokratske stranke, se pridružujemo tudi mi množično njegovim čustvom, češ, da mu še mnogo let trdnega zdravja.

Anketa za Smetanovo proslavo v Mariboru

Maribor, 2. marca.

Kratko smo že poročali, da pripravljata tudi Maribor dostojno proslavo 100 letnice rojstva češkega skladatelja Bedricha Smetane. Za danes dopoldne je sklicala mariborska Jugoslovensko-čehoslovanska Liga skupno posvetovalno sejo prizadele činiteljev, da se definitivno določi program teh slavnosti. Ankete so se udeležili intendant Narodnega gledališča dr. Brenčič, kapelnik vojaške godbe g. Hercog, odborniki »Lige« in »Češkega kluba«, ter nekaj glasbenih strokovnjakov. Sestanek je vodil predsednik J.-C. Lige, prof. dr. Pivko. Vsi navzoči so izjavili, da mora tudi Maribor čim lepše proslaviti ta znameniti slovenski jubilej in se naj zato s prireditvami radi zadostne priprave raje malo počaka, ker so Čehi itak posvetili celo leto spominu velikega umetnika. Po temeljitim razpravljanju so se navzoči zedimili, da bi se delila slavnost nekako v tri dele. Najprej priredi meseca marca

Narodno gledališče slavnostno predstavo Smetanove opere »Prodana nevesta« s kratkim slavnostnim govorom prof. Družoviča. J.-C. Lige povabi k tej predstavi tudi vrhovne reprezentante vojaške, civilne in cerkvene uprave in generalnega konzula CSR, dr. Beneša. Meseca aprila pa bi predvajala vojna muzika pri Obtu v obliki dopoldanske matinee Smetanov ciklus »Ma vlast«, katerega bi ravnatelj Topič pred začetkom v kratkih besedah razložil občinstvu. H generalni skušnji tega koncerta pa bi se pritegnila šolska mladina in vojaštvo. Končno bi nastopila meseca majnika »Glasbena Matica« s vokalnim koncertom Smetanovih skladb. Pri tej priliki bi sodelovale tudi gledališke moči s solo nastopi Smetanovih pesmi. Po možnosti naj bi med tem priredila tudi ljudska univerza obširnejše predavanje o Smetani, katero bi naj izpolnil poseben večer.

Končno je urednik Borko se poročal, da izide glasilo »Čehoslovanska Jugoslovanska Liga« v Pragi meseca marca kot mariborska številka in sicer ilustrirana s slikami iz Maribora in okolice. Članke so prispevali: prof. dr. Fr. Kovačič: o pomenu Maribora po prevratu, ravnatelj Križnič: o narodni gospodarski poziciji Maribora, Fr. Bureš: Češki klub v Mariboru, svetnik Kuop: preselitev Čehov po bitki na Beli gori v Središče, urednik Borko: kulturno življenje v Mariboru, dr. Pivko: vzajemno delovanje Čehov in Jugoslovancev med vojno, ravnatelj Fischer: češka industrija v Mariboru in ostali Sloveniji, dr. Reisman: postanek mariborske J.-C. Lige. Spisi so že odposlani v Prago in je mariborska Liga naročila 100 izvodov te številke, da jih razpeša med Mariborčane. — V četrtek dne 6. marca pa priredi Liga zopet ob 20. uri predavanje o Čehoslovanski z nad 100 sklopičnimi slikami, ki jih bo razlagal prof. dr. Pivko Mariborska J.-C. Liga toraj prav marljivo vrši svoje naloge.

Volilni znak naših Primorcev

Volilni znak Jugoslovenov in posdižkih Nemcev je sestavljen iz navsriž postavljenih lipove vejice (jugosl. vol. znak iz leta 1921) in planike (nem. vol. znak iz leta 1921) kakor ga vidimo na gornji sliki.

Na da volitev dobi vsak volilec od volilne komisije glasovnico, na kateri so naslikani volilni znaki vseh list okrožja, v katerem voli. Z glasovnico odide v po-

seben oddeljen prostor ter vzame iz žepa svinčnik, katerega pa mora prinesiti s seboj. Svinčnik mora biti iz grafit (navaden črn ne kopirni!), in žnjim prečrta volilec oni znak, za katerega kandidata glasuje. Glasovnico s prečrtanim znakom odda potem volilni komisiji. Ta zbere vse material in ga pošlje v Rim, kjer posluje osrednji volilni urad, ki pro glasi volilne izide.

Na ta način so seveda mogoče vsakovrstne volilne nekretnosti. Pred omenjenimi prostori, kjer bodo volilci glasovali, bodo na straži fašisti. Njihove organizacije bodo delegirale za ta posel svoje najbolj izkušene ljudi. Tržaški prefekt je odposlancem političnega društva »Edinost« obljubil, da se bodo vršile volitve mirno in brez nasilja. Kak-

šen mož beseda je, bodo pokazala dejanja.

V Julijski Krajini, ki tvori enotno volilno okrožje, je bilo vloženih osem kandidatnih list. Na prvem mestu je fašistična, ob enem večinska, s 15 timi kandidati; slovanška lista je po vrstnem redu sedma in vsebuje šest kandidatov po imenu:

Dr. Josip Wilfan; dr. Engelbert Besednjak; dr. Ulks Stanger; dr. Stojan Brajša; ing. Anton Podgornik; dr. Josip Biteznič.

Pri zadnjih volitvah leta 1921 so dobili Jugoslovenci v Primorju pet poslancev: Wilfana, Lavrenčiča, Podgornika, Stangerja in Šeka.

Na plesu

Ljubljana, 3. marca.

Na pustno nedeljo! Malo sicer prši, kar pa naše ljubke Lizike ne razburja preveč. Nakodrala si je laske, nasmešila se je v zrcalo, ki je dejalo, da je tako lepa, in čez hipec je pala na prsi ljubčega Stefana, ki jo je čakal spodaj v veži. Ker je bila že tema in v obliži nikake žive duše, se je sicer bojazljivo Stefan ojunčel in jo toplo prišnil k sebi. A Liziki je bil Stefan samo fant za silo. Komaj se je ponizala v toliko, da mu je povedala, kako je pravzaprav z njo. Njena »gospoda« je odšla z doma že pred pol ure in sedaj je bila prosta. Pozabila pa mu je povedati, da pravzaprav ni njegova. Po glavici so ji namreč rojile misli o bolj »stemanih« fantihi, kakor je nesrečni zaljubljenec, ki je koracal poleg nje. Zavila sta v gostilno »pri Belem žrebcu«. Pri vratih so uhalaj na prsto tako zapeljivi glasovi harmonike, vijoline itd., da je Lizika že pred hišo pokazala v živahnem stopicanju, kako jo dražijo skrite sladkosti življenja za zidom. Potegnila je obotavljajočega so Stefana za suknjč in odprla sta vrata. Kako presenečenje! Komaj je bila Lizika sredi sobe, Stefek pa je šele pritiškal na kljuko, da zapre za seboj, se je ona že vrtila. Pod pazduho jo je držal v vseh družbah priznana zabavni Srečko in se ji poljeto nasmihal. Ona je klonila glavico na njegovo ramo in ga držala krog vratu. Ker je bila velika gneča, se je osmelil tudi Srečko, je potipal okoli bokov in zašel po nesreči v njen — žep. Še par okretov, muzika je prenehala. Stefek je v kotu čakal na Liziko, Srečko pa mu je oddal s poklonom. Sebi pa je Stefek trenutek poprej utaknil v malho denarnico, ki je bila še hip preje last Lizike. Stefek se je nato malo prepiral, Lizika mu je to strahovito zamerila, Srečko pa je že čez minuto odšel razžaljen skozi vrata s Lizikini 1000 Din in denarnico.

Muzika je še vedno igrala, Stefek je bil še vedno slabe volje in Lizika je bila še vedno zadovoljna. Ko pa je zapazila nasproti sebe nekega svojega vsakdanjega, se je spomnila, da mora pogledati v žep za delcem svoje dote. Tedaj pa je Liziki minula dobra volja, Stefek se je hudobno smejal, nekdanji pa je tudi ni pogledal. Vse na svetu je minljivo! Minljiva je ljubezen, minljiv je denar in od nedelje je »preminul« za bližnjo in daljno okolico tudi Srečko. Išče ga Lizika, išče ga Stefek in išče ga policija. Ljubezni pa ni na celi stvari prav nič več!

Dopisi

IG. V nedeljo 24. februarja je gostovalo kulturno društvo iz Barja v tukajšnjem Sokolskem domu. Pevske točke in dramatična prizora so pokazali, kaj se doseže z vztrajnostjo. Močen, discipliniran zbor je zapel več točk. Najbolj je ugajal občinstvu mešani zbor. Omeniti je, da je barjansko društvo nepolitično in sodeluje v njem pripadniki raznih strank. Seveda to ni izanski klerikalni gospodi prav! Ker pa ne gre več za bojkotom, je treba na drug način škodovati. Kakor hitro je prišlo klerikalni obliki, ampak tudi s popolno odkritostjo. Ta odkritost, spjena z bistrim opazovanjem življenja pa je kmalu prebudila še drugo sorodno struno v njegovih notranjosti: smeh in satire. In ta poteza je najzanimivejša za poznejšega Perzynskega-pisatelja humoresk in »komedij«.

Ostro, neumljeno opazuje življenje, hkratu pa je umirjen in ve, kaj je stil. »Ašantka« riše na čudovit način metamorfoze Vlade iz hišničevega otroka v zlobno samico, iz samice, poteptane od petá lakajev — v ono že brezdušno, svojlastni lutki podobno kokoto —, lutko... Se važnejši — zlasti v poljskem mišljenju — pa je tip Lonskega, tega velikega niža, lahkomiselnega fantiča, ki je samo igrača usode in sam ne ve, kaj hoče, a je hkratu portret mladicev, kakršnih je mnogo.

V naslovni vlogi nastopi kot gost gospa Iva Setinska. Ostala zasedba je sledeča: Viola gđ. Juvanova, Manka gđ. Rakarjeva, Edmund Lonski g. Peček, Bratkovski g. Danilo, Krecki g. Teržič, Romorski g. Medven, Lutoborski g. Cesar, ravnatelj g. Plut, Franek g. Putjata, Jan g. Jerman. Režira g. Putjata.

Druga slavnostna predstava v ljubljanski operi. V nedeljo popoldne so peli v operi kot drugo slavnostno predstavo »Prodano nevesto«. Odlični je bil Bettov Kecal, izvrsten Šimenčev Janko. Marinko je pela gđ. Rozumova. Razpolo-

gospodi na uho, da se vrši v Sokolskem domu večja prireditve, brž so sklenili še sami napraviti prireditve. Istega dne, istočasno se je vršila v njihovem domu vprizoritev, samo da bi imel Sokol manjšo udeležbo. Ako vam je Sokol tako strašen trn v peti, vsaj takt do gostov in ugled lga bi vas moral odvrčati od take konkurence. Barjani so odnesli s seboj zavest, da so klerikalci povsod enaki in da jim ni preslabo nobeno sredstvo, da le morejo škodovati drugemu. Čudno, da ni župnik posegel vmes.

RAKEK. Dne 28. februarja je bil izvoljen za župana naše občine splošno prijubljene g. Josip Stvančič, za občinske svetovalce pa gg. Jernejčič iz Rakeka, Gnezda in Mršek iz Unca, Matičič iz Ivanjega sela in Jernejčič iz Slive, vsi odlični pristaši demokratske stranke. Novi odbor obstoja iz samih dobrih gospodarjev, ki jim z mirno vestjo lahko prepuščamo vodstvo občine. — Na rednem obnem zboru krajevne organizacije JDS za Rakek - Unec dne 24. januarja je bil izvoljen soglasno sledeči odbor: Predsednik kovaški mojster Matija Mršek, podpredsednik Janko Mlakar, posestnik na Rakeku in Matija Matičič, posestnik v Ivanjem selu, tajnik Rudolf Schoss, železničar v Uncu, odborniki: Anton Ule, krojač na Unca, Matija Ivančič, Petrič Gregor, Fran Gnezda, posestniki na Uncu, Andrej Pirc, Jakob Bužar in Tomo Svetina iz Rakeka, Anton Modic, Jakob Milavec in Ivan Puntar iz Ivanjega sela, Fran Jernejčič in Alojzij Udovc iz Slive; preglednika računov lesni trgovec Alojzij Gabrenja in Ivan Valjavec, čevljarški mojster na Rakeku. Imena odbornikov jamčijo, da bo organizacija delovala z vsemi silami za dobrobit vseh stanov.

JESENICE. Vsi zavedni Jeseničani se vabijo na občni zbor podružnice CMD v sredo dne 5. marca ob pol 7. uri zvečer v risalnici osnov. šole na Jesenicah.

TREBNJE. V torek dne 26. februarja je bil za letošnjo poslovno dobo izvoljen sledeči odbor JDS: predsednik Fran Mastnak, notar, podpredsednik dr. Fran Šterba, okrožni zdravnik, tajnik Alojzij Springer, posestnik in pek, blagajnik Engelbert Javornik, ključavničarski mojster. Organizacija je že pristopila k podrobnejemu delu za razširjanje demokratske misli.

ZAGORJE OB SAVI. Podružnica jugoslovanske Matice je imela dne 24. februarja občni zbor. Z obhajevanjem moramo konstatirati, da je bila udeležba z ozirom na članstvo mnoga prepričala.

MOZIRJE. Dne 24. febr. se je vršil protestni shod proti ministrski naredbi, ki določa trg Gornji grad za sedež gorenjegrškega sreza. Vse sto oseb brejele shod je vodil župan Matija Goričar, ki je apeliral na navzočega vladnega zastopnika, naj zastavi ves svoj vpliv, da se določi sedež sreza v sredini okraja, da ne bo vitalno prizadet ves okraj. Govorila sta tudi župan Strucelj in župan Steblovnik iz Smartna ob Paki. Da je središče okraja Mozirje, o tem ni treba govoriti, posebno pa še sedaj, ko se je gorenjegrskemu srezu pridružila ob železniški progi Celje - Velenje ležeča občina Smartno ob Paki z blizu 2 tisoč prebivalci k 31 km oddaljenemu srezu Gornji grad.

SMARJE PRI JELŠAH. Pri nas se je vršilo zborovanje demokratske stranke dne 24. febr. ob 10. uri dop. v prostorih g. Planškove pri Sv. Stefanu. Kot sklicatelj shoda je pozdravil mnogobrojne udeležence g. Malgaj, nakar je povzel poročilo g. Vidgaj, ki je obširno razpravljalo o sedanji politični in gospodarski situaciji. K besedi se je še oglašil g. Špan, ki je pojasnjeval delo g. dr. Korošca in pa poslanca Vrečkota. Kljub dolgotrajnemu zborovanju in skrajno slabemu vremenu so mnogobrojni udeleženci do konca prisostvovali shodu in z odobravanjem sledili izvajanjem govorikov ter soglasno obsojali nezmožnost in nemarnost klerikalnih poslancev, ki so objubljali svojim volilcem deseta nebesa, dosegi pa niso ničesar, razen poslabšanje položaja našega človeka.

Kulturni pregled

Gledališki repertoarji

Ljubljanska drama.
Torek, 4., zaprto.
Sreda, 5.: »Hamlet«. F.
Četrtek, 6.: »Ašantka« (premijera). Izven Petek, 7.: »Tri maske«, »Smešne precioze«, »Priljudni komisar«. B.
Sobota, 8.: »Kamela skozi uho šivanke« (premijera). Izven.
Nedelja, 9. ob 15.: »Liliom«. Ljudska predstava. Izven.
Nedelja, 9. ob 20.: »Ašantka«. Izven.
Ponedeljek, 10., zaprto.

Ljubljanska opera.
Torek, 4., zaprto.
Sreda, 5.: »Traviata« (gostovanje ge. We-sela-Pollia). C.
Četrtek, 6.: »Slavček«. A.
Petek, 7.: »Poljub«. D.
Sobota, 8.: Plesni večer znamenite plesalke »Odys«. Izven.
Nedelja, 9.: »Aida«. Izven.
Ponedeljek, 10., zaprto.

Mariborsko gledališče.
Torek, 4. ob 17.: »Lumpacij-vagabunda«. Zadnjič v sezoni.
Sreda, 5.: »Carostrelec«. D.
Četrtek, 6.: »2 X 2 = 8«. A. Premijera.

Smetanova proslava za ljubljansko mladino

Muzikalno predavanje za mladino je bilo posvečeno proslavi stoletnice Smetanovega rojstva. Že pred enajsto uro je bila dvorana filharmonične družbe nastlačena polna mladih poslušalcev in poslušalk. Prireditve je počastil s svojim posetom tudi g. gen. konzul čehoslovanske republike dr. Otokar Beneš. G. dvorni svetnik dr. Josip Mantuani je v pol ure trajajočem temeljitom govoru, katerega so pojasnjevale sklopične slike, razložil življenjske Smetane ter njega pomen za česko glasbo.

Koncertni del predavanja je obsegal izključno Smetanove skladbe. G. operni pevec Nikola Cvejič je s svojim polnodončim in čezdalje bolj izpolnjujočim se glasom zapel nagovor Vladislava iz opere Dalibor, g. operna pevka Zdenka Zilkova pa je čustveno prednašala tri večerne pesmi in g. operni pevec Marij Šimenc je sodeloval v veliko veselje mladih z arijo iz »Prodane neveste«. Gospod kons. profesor Jan Šlais in njegova gospa pa sta mojstrski zasvirala I. in II. del »Z mojih domovine« ter Zdenkovo vizijo iz »Dalibora«. Veliko občinstvo se je bilo de-

ležni hvaležne pohvale; ponavljati so morali marsikateri komad.

Tako je tudi naša mladina po zaslugi g. kons. prof. Jeraja akromno pa pri-srčno praznovala stoletnico rojstva nemrtnega skladatelja »Prodane neveste«.

Perzynski »Ašantka«

(K uprizaritvi na ljubljanskem odru.)
Premijera igre poljskega pisatelja Perzynskega bo v ljubljanski drami v četrtek dne 6. marca ob 8. zvečer izven abonmana.

Włodzimierz Perzynski je bil rojen 1878. leta v radomski guberniji. Gimnazijo je dovršil v Petrogradu, univerzo v Krakovu; živel je dolgo časa v Italiji in v Parizu. Svoja dela je začel objavljati v krakovskem »Zyciu«. Njegovim »Poezijam« je sledila cela vrsta novel in dramatičnih spisov. Najvažnejši so: »Obečencev dnevnik«, »Lahkomiselna sestra« (1905.), »Ašantka« (1906.), »Majsko solnce« (1907.), »Pomlad«, »Starejši človek«, »Ljubezen, umetnost in denar«, »Franjo-va areča«, »Idealisti«, »Jožefova zgodba« (1913.), »Politika« I. dr. Krajši spisa so izšli po raznih literarnih revijah. Sedaj je Perzynski stalen sotrudnik dnevnika »Rzeczpospolita«, kjer oglašja vsak dan skice »Od dne do dne«.

Perzynski je začel svojo literarno kari-jero kot tankovestna lirika, katerega po-ezijo se niso odklovala sama z doživlja-

mi, ampak tudi s popolno odkrito-srčnostjo. Ta odkritost, spjena z bistrim opazovanjem življenja pa je kmalu prebudila še drugo sorodno struno v njegovih notranjosti: smeh in satire. In ta poteza je najzanimivejša za poznejšega Perzynskega-pisatelja humoresk in »komedij«.

Ostro, neumljeno opazuje življenje, hkratu pa je umirjen in ve, kaj je stil. »Ašantka« riše na čudovit način metamorfoze Vlade iz hišničevega otroka v zlobno samico, iz samice, poteptane od petá lakajev — v ono že brezdušno, svojlastni lutki podobno kokoto —, lutko... Se važnejši — zlasti v poljskem mišljenju — pa je tip Lonskega, tega velikega niža, lahkomiselnega fantiča, ki je samo igrača usode in sam ne ve, kaj hoče, a je hkratu portret mladicev, kakršnih je mnogo.

V naslovni vlogi nastopi kot gost gospa Iva Setinska. Ostala zasedba je sledeča: Viola gđ. Juvanova, Manka gđ. Rakarjeva, Edmund Lonski g. Peček, Bratkovski g. Danilo, Krecki g. Teržič, Romorski g. Medven, Lutoborski g. Cesar, ravnatelj g. Plut, Franek g. Putjata, Jan g. Jerman. Režira g. Putjata.

Druga slavnostna predstava v ljubljanski operi. V nedeljo popoldne so peli v operi kot drugo slavnostno predstavo »Prodano nevesto«. Odlični je bil Bettov Kecal, izvrsten Šimenčev Janko. Marinko je pela gđ. Rozumova. Razpolo-

ženje je bilo slavnostno. Kapelnik Balatka je dirigiral z ognjem, ki je navdahnili orkester s čudovito močjo. Večno lepe pred-igre že dolgo nismo slišali tako krasno izvedene. Goepod Balatka vodi skoraj ves umetniški del Smetanovih proslav, naštudiral je »Poljub«, dirigiral »Prodano nevesto«, pripravila »Ma vlast«. Dober del burnega večerajnega aplavza gre njemu, odličnemu propagatorju in inter-pretu čeških mojstrov na našem odru in pri naših orkestralnih koncertih.

O gledališkem pokretu v Ljubljani poroča dr. Pavel Karlin v pariškem kulturnem dnevniku »Comœdia« z dne 26. februarja 1924. V svojem članku ocenjuje zadnje naše dramske predstave (Golobč-ka, Hamleta, Othella itd.). Podrobneje razpravlja o treh francoskih komedijah (Tri maske, Smešne precioze in Priljudni komisar), o katerih pravi, da so bile najlepše uprizorjene. Poseben pohvalno omenja gg. Skrbniška, Šesta, Putjata, Pečka in Danila. O uprizaritvi Othella in Beneškega trgovca se ne more sila dobro izraziti, češ, da sta bili obe pred-stavi preveč kritični in preakcentuirani tako v režiji kot v posameznih igralcih, med katerimi pa je seveda treba častno omeniti g. Marijo Vero ter gg. Lipaba, Putjata in Rogoza. V splošnem označu-je zadnji mesec kot višek letošnje gledališke sezone, ker je repertoar srečno izbran in zastopan s klasičnimi in mo-dernimi dell avtorne literaturne.

Domače vesti

PUST.

M. A. C.

* Trupla češkoslovaškega poslanika Duška v domovino. Včeraj, v ponedeljek je Lloydov parobrod pripeljal iz Kaira v Trst truplo nedavno tam umrlega češkoslovaškega poslanika v Egiptu Cirila Duška. Truplo je bilo v vojaškimi častmi prepeljano na glavni kolodvor in od tam v Prago, kjer se vrši najbrž v četrtek svečan pogreb na stroške češkoslovaške države.

* Likvidacija zdravstvenega oddelka v Ljubljani. Minister narodnega zdravja je odredil, da se ima likvidacija Zdravstvenega oddelka v Ljubljani izvršiti do konca marca. Posle dosedanjega oddelka bo vršil v bodoče poseben inspektorat.

* Lovska slika za našega kralja. Nadarjenemu sarajevskemu slikarju P. Šainu je poverjena naloga, da izdela veliko sliko iz lovskega življenja za lovske kraljevi dvorce v Han Pijesku v Bosni. Slikar izdeluje sliko na Vitez planini in jo bo v kratkem dovršil. Slika je dolga 2,20 m, visoka 1,60 m in prikazuje zimsko pokrajino.

* Razpis zdravniških mest. Pri rentgenološkem inštitutu v Ljubljani je razpisano mesto dalje službojočega zdravnika v pripravljalni skupini (asistenta). Zdravstveni odsek razpisuje službo okroglega zdravnika za zdravstvena okrožja v Žužembergu, v Kranjski gori in v Guštanju.

* Poroče. V Zagrebu se je poročil gospod Fran Zagorčnik, knjigovodja kamnoseške družbe v Celju z gđ. Anico Adam. — V Šoštanju se je poročil gospod Janko Kerebek, trgovec, z gđ. Milko Zorčev. — V Ljubljani se je poročil v ponedeljek g. Julij Jančič z gđ. Slavico Gregorčev. — V Ljubljani se je poročil v ponedeljek g. Pepico Medlarjevo, hčerko mizarkega mojstra. Poročil se je g. Fran Perman z gđ. Ivo Jug. Bilo srečno.

* Smrtna kosa. V ponedeljek je umrla v Mariboru ga. Kristina Schwarz, vdova po davčnem nadupravitelju Mih. Schwarzu. Pogreb bo v sredo ob pol 15. uri na pokopališču. — Gospodu Fr. Žuži, davčnemu nadupravitelju v pok. v Savodni pri Celju je umrl njegov dveletni sinček.

* Šovinistični dnevnik «Beograd» je v nedeljo prenehal izhajati. Izdajatelj trdi, da bo ustavljen le za kratko dobo in da bo skoraj zopet izhajal.

* Južno vreme. Od nedelje je nastopilo po naših krajih južno vreme in mesto snega nas kropi dež. Po vsej Sloveniji in Hrvaški sneg naglo kopni. Bati se je novih povodnj. V Liki je železniška proga ogrožena vsled velikih lavin. Nedeljski osební vlak proti Gospiću se je moral vrniti v Ogulin. Na Primorju in v Gorskem koturu vlada hud južen veter. Morje je vsled jugovine silno razburkano.

* Predavanja Zveze kulturnih društev. V nedeljo 2. t. m. se je vršilo v Kotredžu pri Zagorju dobro obiskano predavanje o sodobnih socijalnih gibanjih in teorijah. O isti temi je predaval g. Stojan Bajič 24. februarja na Vrhniki. Predavanja se je udeležilo 180 oseb. Po vsakem predavanju se je razvila živahna debata. Številna udeležba in pa zanimanje, s katerim sledijo poslušalec predavanjem, pričajo jasno, da se ljudstvo zaveda, da je politična izobrazba predpogoj prave demokracije.

* Izplačilo plač državnim železničarjem. V nedeljo dopoldne je končno prišla naloga, da se državnim železničarjem izplačajo plače za mare. Sedaj so tudi pojasnjeni vzroki, zakaj je prišlo do škandalozne afera. Ministrstvo se je zakešnilo s redukcijami v območju zagrebske direkcije in je vsled tega ustavilo izplačilo plač. Mehanično so bili deležni ustavitve tudi državni železničarji iz območja bivšega ljubljanskega inšpektorata, akoravno pripadajo sedaj ljubljanski direkciji. Ministrstvo je menda pozabilo, da ta direkcija eksistira. Pri zagrebski direkciji je bilo, kakor čujemo, reduciranih okrog 800 namestencev.

* Trboveljske novice. Več trboveljskih trgovcev je dne 16. februarja ovadilo, da so bile njihove bale, ko so prevzemali blago iz skladišča na kolodvoru, poškodovane in da je zmanjkalo iz vsake nekaj blaga. Zadeva je bila naznanjena in začela je preiskava. Kot storila se je sumilo železniškega delavca Omerja Mešička, ki je bil komaj nekaj tednov zaposlen pri železnici. S tatvino je v zvezi tudi Marija Divjak, žena železniškega kretnika, pri kateri se je našlo nekaj ukradenega blaga. — V nedeljo, 24. februarja je rudar Alojzij Zibert sunil svojega tovariša Franceta Sinkovca s kuhinjskim nožem v desno stran prst in ga težko poškodoval. — Da bi lažje dobil delo, je ponaredil rojstvo leto v delavski knjigi blazec Franc Stefančič iz Novega mesta ter vstopil v delo pri podjetju Dukli. Zagovarjati se bo moral pri sodišču.

* Proti zarobnim cionistom in tujcem. V soboto zvečer se je v zagrebskem Music-hallu vršila razkošna karnevalska prireditev židovskega kluba «Makabí». Radi slutenih demonstracij je policija pozorno stražila vhod, vendar je nekaterim nacionalnim akademikom uspelo, da so se izmuznili v dvorano ter začeli razviliti salmijak in amonijak. Nastal je spor, toda medtem so se na dan signal prerila v dve dve. Zaradi razvilitja akademikov in se

je začel pretep s židovskimi študenti. Policija je incident vdušila in aretirala glavne demonstrante, ples pa se je dalje vršil pod zaščito policije. Nato se je zbralo veliko število omladinov, ki so se v sprejodu podali v kavarno «Corso» z bučnimi vzdihli proti židom in tujcem. V kavarni je nastalo prerivanje in pretepanje, a je tudi tu intervenirala policija, nakar so omladinske skupine v obhodu po ulicah demonstrirale proti židom in tujcem.

* Požar pri Sv. Barburi. Požar je popolnoma uničil poslopje Terezije Vrščé-Drozg pri Sv. Barburi v Slovenskih gorah z vsemi pritlikinami. Škoda znaša 250 tisoč dinarjev, zavarovalnica pa komaj 1000 dinarjev.

Načrte
za učinkovite inserate oskrbi svojim odjemalcem brezplačno
ALOMA COMPANY
LJUBLJANA, 834/a VI

* Prva smrtna obsodba z ustrelenjem v Sloveniji. Včeraj je bila izrečena prva smrtna obsodba v Sloveniji z ustrelenjem. (Glej poročilo o mariborski poroti.) Dosedaj so veljala za ozemlja naše kraljevine izven bivše srbske kraljevine in črne gore za izvedbo smrtne kazni določila starega avstrijskega kazenskega zakonika in se je justifikacija izvršila z obsežnim. Pred nekaj tedni pa so bila določila srbskega kazenskega zakonika razširjena na celo kraljevino in se bo smrtna kazen izvršila z ustrelenjem Justifikacija bodo izvršili vedno orožniki.

* Z nožem je bil napaden v nedeljo ponoči na povratku proti domu Josip Križman iz Grosupljega. Neznane mu je voščil najprej «Dobro večer», nato pa potegnil iz žepa nož in ga oklel po roki tako, da mu je prerezal žile. Križman je moral v bolnico.

Iz Ljubljane
u— Za javne nameščenice priredijo ljubljanske politične organizacije JDS 8. t. m. ob 20. uri v kazinski dvorani zabavni večer s plesom, na kar že danes opozarjamo. Javnim nameščencem se že par let ni nudila prilika, da se v razvedrilni družabnosti vsaj za nekaj ur otresejo vsakdanjih skrbi. Zato vsaj letos! Vabljeno so vsi somišljeniki, njih obitelji in prijatelji.

u— Društvo «Soča» vabi svoje člane da se polnoštevilno udeležijo pogreba preminulega zvestega člana Frana Lipicarja, ki se vrši danes ob pol 2. uri popoldne iz mrtvašnice deželne bolnice na pokopališču k Sv. Križu. Predsedstvo.

u— Vrtarsko predavanje. V petek, dne 7. marca ob 8. uri zvečer predava na učiteljski v Ljubljani g. kmetijski svetnik V. Rohman o uporabi umetnih gnojil na vrtu. Ob petkih bodo sedaj redno več tednov vrtarska predavanja na katere vabimo vse prijatelje vrtarstva, posebno pa člane «Sadjarskega in vrtarskega društva».

Kupujte
samo v Češkoslovaški. Izrabite zato
Vil. mednar. vzorčal veleposlom v Pragi
16. do 23. marca. 814/a IV

u— Predavanje v «Pravniku». V sredo, dne 5. marca t. l. predava na sestanku društva «Pravnik» gosp. dvorni svetnik dr. Milan Škerlj: «Zaščita znanstvenih svojine». Predavanje se vrši točno ob petih popoldne v pravosodni palači št. 79 (I. nadstropje). Gg. člani vabljeno, gostje dobrodošli!

u— Slovensko lovsko društvo javlja svojim članom, da predava v četrtek, dne 6. marca t. l. ob 20. v restavraciji «Pri Šestici» društveni podpredsednik notar Mate Hafner «O povzdiž lovstva». Pridite vsi, ki vam je na tem, da se danje lovske razmere zboljšajo. Odbor.

u— Umrl v Ljubljani. Zadnja dva dneva so bili prijavljeni sledeči smrtni slučaj: Marija Schott, žena umir. žel. uradnika, 54 let. — Martin Hamersak, misijonski brat, 63 let. — Alojzij Hlebec, sin varn. stražnika, one leto. — Ivana Furlan, vdova tov. delavca, 48 let. — Josip Skok, dninar, 32 let. — Hentak Marija, delavčeva žena, 44 let.

u— Policijske prijave prestopkov. Od nedelje na ponedeljek so bili prijavljeni policiji sledeči slučaj: 2 tatvini, 1 poskušeni samomor, 1 roparski napad, 8 prestopkov pijanosti, 4 prestopki kaljenja nočnega miru, 5 prestopkov cestnega policijskega reda, 3 prestopki pasjege kontumace in 1 prestopok goljufije.

Vremensko poročilo
Ljubljana 3. marca 1924.

Kraj opazovanja	oh	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	761.3	5.4	sev. vzl.	dež	2.2
Ljubljana	14.	760.0	5.8	"	"	"
Ljubljana	21.	761.4	4.7	brezvetra	oblačno	"
Zagreb	7.	761.1	6.0	"	"	"
Beograd	7.	761.1	6.0	"	"	"
Dunaj	7.	757.9	—3.0	"	pol obl	"
Praga	7.	755.8	0.0	jug. zap	v. asno	"
Inomost	7.	754.4	4.0	jug	več obl.	"

V Ljubljani barometer nest. temper. višja

Dunajsko vremensko poročilo 3. t. m. Nad vso Srednjo Evropo je zavel jugozapadni tok. V severnih Alpah se je pod vplivom južnih vetrov dvignila temperatura in dosegla v Solnogradu +12 stopinj. V Avstriji je daval ležljiva deževja.

u— Poskušeni samomor. Franc Jamnik pečarski vajenec, stanujoč na Gospodski cesti št. 13 si je prerezal v noči na ponedeljek žile na desni roki. Našli so ga ob dveh zjutraj že popolnoma onesmočenega v veži Kolizeja. Vzrok — nesrečna ljubezen. Poklicani stražnik je obvestil rešilno postajo in je prispel voz odpeljal nesrečnika v bolnico.

u— Pozor! Dva dežna plašča popolnoma nova za damo in gospoda srednje postave se po nizki ceni prodaja. Izve se: Singer, Selenburgova 3.

u— Triindvajsetkrat kaznovani tat. berač in vlačugar, Alojzij Pleš iz Kranjske gore si je izbral za torišče udeležbovanja na pustno nedeljo peron glavnega kolodvora. Razgrajal je in nadlegoval ljudi toliko časa, da ga je odvedel stražnik v zaporo na policijski sredi mesta, kljub prepovedanemu povratku v mesto za dobo petih let.

u— Napad na cesti. Ključavničarskega vajenca Alojzija Ketteja, stanujočega v Kolodvorski ulici št. 39 je ustavil v nedeljo zvečer na Dunajski cesti mlad neznanec. Vprašal ga je koliko je ura in mu jo poskušal nato iztrgati. Napadenec je poklical na pomoč, nakar je neznanec pobegnil po Pokopališki ulici. Služba je Kette takoj naznanil policiji, a je ostalo zasledovanje za napadalcem doslej brezuspešno.

Vsakemu svoje
in to, kar mu gre; našim vrlim gospodinjem torej le
vanilijin sladkor in peclivni prašek
zvimke «ALMA». 410a III

Iz Maribora
u— Za carinska posrednika pri mariborski carinarnici sta imenovana Adam Merič in Anton Cingerle.

u— Sobotna sokolska maške rada je dosegla doslej rekordni obisk. Udeležba vseh stanov je bila naravnost ogromna. Tudi zabava ob sviranju godbe «Drava» je bila ves čas do ranega jutra na dostojni višini, maske pa res izborne. Prireditve je dosegla tudi materialno lep uspeh.

u— Trgovski gremij javlja, da je podvzel potrebne korake proti neresničnim gostostim vestem. zagrebskega lista «Der Morgen» o izmišljenih insolvencah mariborskih trgovcev. Gremij priporoča predvsem bojkot «Morgena», ker je znatno škodil trgovcem na kreditu in ugledu posebno v inozemstvu.

u— Mestni fizikat javlja, da je bilo zabeleženih pretekli teden pet slučajev skratkine.

u— Policijska kronika beleži od sobote in nedelje par žepnih tatvin; na Frankopanski cesti pa je bil izvršen vlom, pri katerem je bilo odnešenih raznih jedil v vsoti 1125 Din. — V baraki stanujoči delavec Ivan Peklar je neprevidno užival olje iz breskovih koščic in se pri tem zastrupil. Prepeljali so ga v bolnico.

UNDERWOOD FRANC BAR
PISALNI STROJI
LJUBLJANA, CANKAR, NAB. 5. Tel. 407

Iz Celja
u— Jubilej najstarejše celjske Slovenke. V soboto, dne 1. t. m. je slavila ga. Albina Kapusova, stara mati ge. dr. Božičeve v Celju, še krepka in zdrava svoj 87. imendan. Njena mladost je v ozki zvezi s probujajočim se narodnim življenjem v Celju in okolici. Prebrano umrlj mož ge. Kapusove, prežet z globoko narodno zavodnostjo, je bil na čelu vseh društev in narodnih prireditelj, ki so v skromnem svojem začetku zbirale okrog sebe raztresene ude probujajočega se narodnega življa. Gostoljubna hiša Kapusova je bila široko odprta vsem narodnjakom, ga. Kapusova je izposojala iz svoje zasebne knjižnice slovenske knjige med dijake in odrasle. Sama je marljivo sodelovala pri prvih slovenskih gledaliških predstavah. V požrtvovalnem udejstvovanju ge. Kapusove leži lep kos zgodovine nacionalne borbe v Celju. Jubilarntki želimo še mnogo zdravih in srečnih let.

u— Iz trgovskega gibanja. Insolvenca sta napovedali trgovki z manufakturnim blagom Eliza Brulčeva in Mira Černotova na Ljubljanski cesti. Trgovina je registrirana pod firmo Brulč in Černe v Celju. Iz trgovskega registra se je izbrislala firma Fr. in J. Meško, trgovina z manufakturnim blagom.

u— Ljudsko vseučilišče. Prihodnje dni se vrši za celjsko šole predavanje o Dalmaciji s pomočjo skioptičnih slik. Za člane je predavanje namesto v ponedeljek, v četrtek, dne 6. t. m. Predava g. vladni svetnik Lilek.

S ponarejenim pismom je zvalil očeta iz hiše; da ne bi oče ničesar slutil, je poslal pismo po neznanem dočku in mu za to uslugo obljubil 5 Din. Ko se je deček vrnil, pa obtoženca že ni bilo nikjer. Čakal je očeta na samotnem kolovozu. Ko ga je ugledal, ga je odgovoril s prošnjo, da naj bo vendar človečji in naj ne ravna tako grdo z materjo. Oče pa ga ni hotel poslušati, temveč se je zadržal naenkrat, kaj da ga to briga. Pri tem ga je prijel za suknjico in ga začel tresti ter suvati v trebuh z nogo. Sin se je branil kakor je pač slo, ko pa je oče segel v žep, kakor da hoče nekaj vzeti iz žepa, se ga je sin silno prestrašil. Razvntega je oče tudi še grozil, da ga bo ustrelil, če se ne spravi proč. To je sina tako raztogotilo, da je zagrabil na tleh ležečo ročico in večkrat zamahnil z njo proti očetu in ga pri tem, sicer nevedoma, smrtno poškodoval. Ko se je oče zgugal, je razburjen sin vrzel ročico od sebe in zbežal k svoji zaročenki, kjer je ostal do 11. ponoči. Nato se je podal domov, že vedno v pričakovanju, da se oče vrne in maščuje za dobljene udarce; zato je zaklenil hišna vrata. Očeta pa ni bilo več domov...

Kaj pravi umorjenčeva žena?
Priča Julijana Jerin, mati, izpove, da je bil njen pokojni mož naravnost grozen. Imela sta 11 otrok, od katerih jih je 8 pri življenju. Mož ni nikdar skrbel zanje niti za življa, niti za obleko, bil je skop in surov in je zadnji čas postal

Porotne razprave

Ljubljana, 3. marca.

Očetomor na Viču.

Danes je bilo otvorjeno spomladansko zasedanje ljubljanske porote. Porotno sodišče: predsednik dr. O. Papež, preds. dež. sod., votanta višji svetnik dr. Keršič in sodnik dr. Petelin, drž. pravdnik dr. Dominico; zagovornik dr. Kreč.

Državni pravdnik dr. Domenico.

Obtoženec je bil 22 letni Ivan Jerin, ki je dne 12. decembra umoril svojega očeta na Viču.

Obtoženec Ivan Jerin

Zločin slika obtoženca tako-le: Dne 12. decembra je prinesel Ivanu Jerinu star., upokojenemu železničarju in hišnemu posestniku na Viču, 8 letni I. V. pismo, v katerem ga je policija pozvala k zglativni istega dne ob 6. uri zvečer. Pismo je nosilo podpis: «Policijski komisar». Jerin se je res podal ob določen uri na viško policijsko stražnico, kjer pa so pisno spoznali kot ponarejeno, nakar se je vrnil proti domu po samotnem kolovozu. Kar mu naenkrat in nepričakovano pride nasproti njegov sin Ivan Jerin ml. Kaj sta imela med sabo, se sedaj ne da več ugotoviti, kajti pri tem svidenju je padla usodna odločitev. Prihodnji dan so našli truplo Ivana Jerina star. v mlaki krvi. Sum je padel najprej na Franca Jerina, kateremu pa so je še isti dan posrečilo dokazati svojo nedolžnost. Nato so aretirali Ivana Jerina ml., ki pa je od začetka vse tajil, in šele po 14 urnem zaslišanju na policijski sledilci priznal dejanje.

Iz obtoženčevega zagovora je bilo posneti, da so vladale v rodbini

neznosne domače razmere.

Oče, nesrečna žrtev, je bil pravi tiran, ki je pretepal ne le otroke, temveč tudi svojo bolheno ženo. Zaradi svoje skoposti ni dal svojem niš sredstev za preživljanje, kaj šele, da bi jim kdaj kupil obleko ali obutev. Obtoženec sam je bil slaščičarski vajenec, pa je večkrat tudi služil za hlapca. Pri policiji je vsled nekaterih prejšnjih deliktov (tatvin) slabo zapisan, drugače pa pohlevnega, mlilnega značaja in nikakor ne napravil vtisa zakrknjenega morilca. Usodnega dne se je bil po materinem odhodu odločil, da bo napravil konec vednim domačim preprirom in pretepom, pod katerimi je v prvi vrsti trpel uboga mati. Doma pa si ni upal govoriti z očetom, ter je predobro poznal njegovo hudo in hitro jezo, zato si je izmislil sicer

prav neroden načrt.

S ponarejenim pismom je zvalil očeta iz hiše; da ne bi oče ničesar slutil, je poslal pismo po neznanem dočku in mu za to uslugo obljubil 5 Din. Ko se je deček vrnil, pa obtoženca že ni bilo nikjer. Čakal je očeta na samotnem kolovozu. Ko ga je ugledal, ga je odgovoril s prošnjo, da naj bo vendar človečji in naj ne ravna tako grdo z materjo. Oče pa ga ni hotel poslušati, temveč se je zadržal naenkrat, kaj da ga to briga. Pri tem ga je prijel za suknjico in ga začel tresti ter suvati v trebuh z nogo. Sin se je branil kakor je pač slo, ko pa je oče segel v žep, kakor da hoče nekaj vzeti iz žepa, se ga je sin silno prestrašil. Razvntega je oče tudi še grozil, da ga bo ustrelil, če se ne spravi proč. To je sina tako raztogotilo, da je zagrabil na tleh ležečo ročico in večkrat zamahnil z njo proti očetu in ga pri tem, sicer nevedoma, smrtno poškodoval. Ko se je oče zgugal, je razburjen sin vrzel ročico od sebe in zbežal k svoji zaročenki, kjer je ostal do 11. ponoči. Nato se je podal domov, že vedno v pričakovanju, da se oče vrne in maščuje za dobljene udarce; zato je zaklenil hišna vrata. Očeta pa ni bilo več domov...

Kaj pravi umorjenčeva žena?

Priča Julijana Jerin, mati, izpove, da je bil njen pokojni mož naravnost grozen. Imela sta 11 otrok, od katerih jih je 8 pri življenju. Mož ni nikdar skrbel zanje niti za življa, niti za obleko, bil je skop in surov in je zadnji čas postal

vedno hujši. Poslednjo nedeljo je še dejal: «Pri nas se bo zgodilo nekaj strašnega!» Otroke je grozno tepel. Svojcev ni ljubil; na obtoženca je bil večkrat nevoljen radi njegove zaročenke F. G. zadnji čas se je nekoliko spoprijaznil z njim. Tudi očetiljevi je bil njegov testament, ki je postavil za glavnega dediča...; tudi ostalim otrokom in ženi je zagotovil za svoje razmere znatne zneske. V njegovi zapuščini so našli več hranilnih knjižic, ki so se vse glasila na precejšnje vsote. Mati napravila izmučene in bolne, plahe in ponižne ženske, ki ne zgledata pristranske.

Ostale priče ne vedo povedati posebnega — le v enem so si skladne, da je bil stari Jerin povsem nepristopen skop.

Sodni izvedenec zdravnik dr. Travner izpove, da je smrt nastopila vsled otrpnenja možgan in demonstrira na obtoženca rane. Umorjenec je moral pasti že po 1. ali 2. udarcu, ki je bil smrten.

Porotnikom so bila stavljena tri vprašanja: glede umora, uboja, prekoračenja silobrana in nekrivde.

Govora državnega pravdnika in zagovornika.

Državni pravdnik dr. Niko Dominico je navajal v svojem govoru, da Spartanci in njihovi zakonodajalci Likurj v svojem pravu niso predvidevali kazni za zločinca, ki je umoril očeta ali mater, ker se jim tak čin v človeški družbi sploh ni zdel mogoč. Dasi se je kultura od onega časa pa do danes obremenila z moralo precej dvignila, v enem pa je ostala ista: v zapovedi «Spoštuj očeta in mater!» Tako je vedno bilo in tako mora ostati, kajti človeška družba postane sicer zvrstnjak! Za navaden morilec je pravi vrhunec nasilnosti, kaj šele zločinec, ki dvigne roko zoper svojega lastnega očeta! Tak slučaj seže globoko v narod, kar že nemalo dokazuje nabitno polna dvorana.

Zagovornik dr. Kreč se je v toplili besedah zaval za obtoženca, ki je bil le žrtev strašnih in neprenosljivih domačih razmer. Znova nastoje najzlačnejše dokaze za nečloveško ravnanje umorjenca s svojci. Povdarja, da nesrečni fant ni imel namena, očeta usmrtiti ter da je ravnal le v silobranu oziroma v usodni zmoti, ker mu je oče zapretil, da ga ustrelil. Zagovornik apelira na porotnike, da naj upoštevajo grozne razmere, v katerih je moral živeti obtoženec od rojstva dalje in da je v silnem razburjenju ravnal v usodni zmoti.

Med zagovornikovim govorom so pričeli in z njim polovica občinstva, posebno ženski del, zaplakali. Porotniki so se začeli četr ure vrnili in: 9 proti 3 glasovom zanikali krivdo umora in potrdili krivdo uboja, nakar je bil Ivan Jerin obsojen

na 12 let težke ječe

in povračilo stroškov. Zagovornik si je pridržal pravico ničnostne pritožbe. Po odhodu sodnikov in porotnikov se je odigral ganljiv prizor slovesa in obtoženec in njegovimi najbližjimi sorodniki. V solze potopljeni se objemajo — polovica nabitno polne dvorane joče z njimi.

Maribor, 3. marca

Tašča v studencu.

Prva smrtna obsodba z ustrelenjem

Pomladansko porotno zasedanje je bilo otvorjeno danes z razpravo proti 48letnemu posestniku v Tešanovcih, Stefanu Gabru, ki je bil obdolžen, da je dne 20. avgusta 1923 vrzel svojo taščo Ilono Cipotovo v 7 in pol metrov globok studenc v Tešanovcih, v katerem je bilo okoli 1 m vode. Nesrečnica je takoj utonila. Obdolženec se je leta 1902 poročil s Cipotovo hčerko Zužo. Kolikor je imel svojega posestva, ga je prodal in bi moral delati na posestvu, ki je do polovice last njegove žene, do polovice pa tašče. To da delo mu je smrdelo in se ni briga za gospodarstvo, zato pa se je tem raje pripiral. Nasprotstva v hiši po postala vedno hujša in je hotela tašča končno oddati svojo zemljo v našem tujim ljudem. Gaber je zato začel mrziti svojo ženo in njeno mater. Posebno s taščo je ravnal tako slabo, da se je neprestano bala, da jo ubije. Še 14 dni pred smrtjo je pravil sosedom, da ji je zet zagrozil, da jo bo vrzel v studenec. Gaber se je po dogovoru zgledal na sodišču v Murski Soboti in povedal sodniku, da je njegova tašča Ilona Sipot padla v studenec in utonila. Pripovedoval je, da je hotela zajeti vodo, po tem pa se je drog z zajemalko utrgala, nakar je ona z drogom vred strmoglavila v studenec. Sodnik pa je po zaslišanju preiskal obtoženca kot osumljenca in ustovil na njem več lahkih poškodb, naka ga je pridržal v zaporu. Umorjenka bila jako pridna in poštna ženska.

Obdolženec je tudi pri današnjem pravi krivdo odločno tajil, čeprav so s obremenjevala številne priče in celo lastna žena. Porotniki pa so kljub temu potrdili vprašanje na hudodelstvo umor, nakar je izrekel sodni dvor **smrtno obsodbo z ustrelenjem**. Po smrtni obsodi je državni pravdnik pred odhodom vprašal obsojenega, če ima morda še nekaj pripomniti. Nastala je grobna tišina, čez nekaj sekund pa je obsojenec spregovoril in priznal, da je res svojo taščo vrzel v studenec. Pokazal je še celo rokami, kako jo je zagrabil za hrbet z glavo naprej treščil v studenec.

Naročajte dnevnik „Jutro“

Iz življenja in sveta

Dunajski proces končan

Trije obtoženci obsojeni, pet oproščenih.

Proces dunajskih sadistov in oskrunje vseh otrok je končan na splošno nezadovoljstvo, da, reči se sme, na ogorčenje javnosti. Najprej je bila nezadovoljna politična javnost ki je ni mogla udeležiti vati razprav in se razburjati nad podrobnostmi. Toda druga javnost, tista, ki pričakuje, da se v sodni dvorani razčisti, kar se razčisti mora, — tista javnost je ostala upravičeno razočarana. Neue Freie Presse sicer zagovarja Chlumeckega, druge novine zopet svoje klijente, toda pri pozornem čenjanju njihovih objavljenih zagovorov prideš do prebranja, da je zopet enkrat »Mache« močnejša nad istino. Sodna dvorana je dostopna vplivom od zunaj. Gospod Chlumecky je še vedno »visok gospod«, zato je nedolžen, zato je državno pravdnstvo odstopilo od obtožbe proti njemu. Celo »Neue Freie Presse« pravi, da bi ta odstop sam na sebi še ne bil preprečevalen in da je zato vsekakor treba objaviti ves njegov zagovor. Toda ta zagovor je ves neverjeten, ves tako lepo konstruiran, da je javnost sedaj še mnogo bolj prepričana, da je zopet enkrat visok gospod ušel kazni, ker ima pravica vezane oči.

Tembolj nezadovoljna je javnost, ker s to justično mehko prav nepriljetno kontrastira trdnost napram drugim. Glavna obtoženka Ida Kadivec je obsojena na šest let težke ječe, postrane s enim postom na četrt leta, in to, ker je kriva dločinov oskrumbe, zapeljevanja osebe, izročene v varstvo, dalje potvorbe javnih listin in prijave pod napačnim imenom. Obsojena je sodbo sprejela z glasnim krikom in protestom: »Ta sodba je nečuvna«.

Soobtožena Taussig in Kottanyi sta dohila 6 in 8 mesecev strogega zapore, Evgenija Degressi in docent dr. Paul Bachstels sta oproščena radi pomanjkanja dokazov, od obtožbe proti Romberga in Chlumeckemu je državno pravdnstvo že prej odstopilo. Glede Bachstelsa je zanimivo utemeljevanje: Pri dotični sceni so bili prisotni le Kadivecova, Bachstels in dete-ärtev. Poslednja je edina priča. Njej pa sodišče ne veruje, ker otroci ne izpovedujejo točno. Drugih dokazov ni. Torej je bilo trebalo Bachstelsa oprostiti! Chlumecky pa v svojem sedaj objavljenem zagovoru namiguje nekako: »Očividno ne veste, kdo sem jaz! Jaz sem tako visok, da sem »makkello««. Dalje pove, da je hčerki glavne obtoženke nekoč daroval 350.000 K za permanentno vstopnico na drsalnice, toda seveda kar tako.

Ta proces je torej dogan in z nekaterimi drugimi je tudi dlel Chlumecky pred paragrafom nedolžen. Javno mnenje Dunaja pa je sila nezadovoljno. Nepojasnjeno je, zakaj se je Kadivecova obrnila na Chlumeckega s prošnjo za kavljejo radi »skupnih interesov«. Pri razpravi je morala spoznati, da pred sodiščem nimajo vsi obtoženci skupnih interesov. Pa tudi poleg juridične sodbe so še druge, ki niso vedno enake, kakor ona, katero proglasi korektni predsednik iz navade, boljše jo pa pozneje utemlji pravni praktikant v tih sobi.

Kovarstva človeške duše

(Zadnji dan razprave proti morilec kapitanu Hanike.)

V soboto, zadnji dan procesa Hanika-Vesely se je pred brnsko justično palačo nagromadilo toliko občinstva, da je valovanje in pririvanje k vhodu domala povzročevalo panične scene. V nabiti dvorani je vladala neuvzdržana atmosfera, da so poedinci omedlevali; senat, porotniki in zagovorniki pa so z vsem naporom vztrajali pri pretresu zaključnega dejanja in sodniške žalolgre, kakršna po svojih okolišnih doslej ni imela predhodnice.

pred češkoslovaško justico.

Najgloblji utis je v soboto napravilo čitanje poslednjega pisma kapetana Hanike svoji ženi Hildi. Pismo dokumentira globoko, neomajno ljubav in se glasi v glavnem: »Hilda, presrečno te prosim, izkaži mi ljubeznivost in sprejmi vsaj to moje pismo brez odpora do mene. Moroda ti bo to možno, ker me nimaš pred očmi. Najino znanstvo pred svatbo je bilo idealno in čisto kakor gorski potoček. To je bila najkrajšnja doba mojega življenja. Prišla je svatba in stopil sem v novo življenje polno srečnih nad in z zavestjo srečne neskaljene bodočnosti. Toda osebe, ki so nam pred svatbo predstavljale svoje prijateljstvo so se vrnile v najino zvezo in povzročile razpor.« Nadalje opisuje Hanika razvoj naspotij in dokazuje, da sam nikdar ni dal povoda k toliko mržnji, kakor jo je Hilda izkazovala njemu. Prepričuje jo, kako naseda podlim lažem in jo spominja, kako jo je nekoč na kolenih prosil odpustanja, ako ji je kaj storil napačno. Ko se niti s tem ni dala omajati, temveč se odpravila od njega, pravi, je trpel nepopisno. Nadejal se je, da mu da vsaj besedo v slovo, a mu ni pustila niti to, da bi jo bil spremljal na kolodvor. Zapušen je tedaj izbruhnil v obup, krčevito plakanje. Prosi jo v pismu, naj unakne zahtevo ločitve zakona, ker si ne more zamisliti idealnejše in čistejše žene kakor je ona. Pismo končuje z najnežnejšim moledovanjem, naj Hilda vsaj z malenkostno ljubeznivostjo dokaže, da ga v svojih očeh ne smatra za odvratnega moža in obljublja, da je ne bo nadlegoval s pisanjem, ako mu sama tega ne dovoli...

To poslednje pismo kapetana Hanike je tako krasno, da bi po besedah predsednika, ki ga je prečital, moralo otajati kamen v prsih in je tudi Hilda postavilo pred odločitev. Izbrala pa je slabi del. Še isti dan, ko je prejela pismo v Novokovu, kjer se je mudila pri obitelji Vesely, je zapletla v svojo demonično mrežo bratrance Jana Vesely in ga pripravila za usodne besede: »Ustrelj melega moža!«.

Med čenjanjem pisma pa je prišlo do interesantnega incidenta. Pri pasusu, kjer Hanika označuje Hildo kot najčistejšo in najidealnejšo ženo na svetu, se je neka dama v avditoriju polglasno posmešnila, k čemer je državni pravdnik ostro reagiral: »Ta dama, ki se je nasmešnila, je zmožna še strašnejšega, kakor obtoženki!«.

Porotnikom je bilo stavljenih šest glavnih in troje dodatnih vprašanj, zadevalojh dogovorjenost zavratnega umora, ki ga je izvršil Jan Vesely, skrivodro Hilde Hanikove in njene matere Charvatove ter nekatere eventualnosti. Sledilo so plaidoyeri četvero zagovornikov, med katerimi je Hildin branitelj dr. Goller navedel tale interesanten obrambni argument: »Hilda je bila vzgojena v samostanu. Samostani ne vzgajajo, samostani ogiblajo, samostani ustvarjajo glupe in tope ljudi!« Plaidoyerji so se zavlekli pozno preko polnoči.

Zlomljeno življenje

Dne 1. marca je v Wiesbadnu umrla princesa Luiza Koburška. Vzrok: Pljučnica in ohromelost srca. — Z njo je preminula ženska, o kateri se je v Evropi svoječasnno največ govorilo, ali vsaj največ po novinah pisalo. Koburška Luiza je v tem oziru zlomila vsak rekord in z lahkoto premagala saško Luizo pozneje umrloso Toselli.

Oče te prošle princeze je bil belgijski kralj Leopold; sedanjí belgijski kralj Albert je njen nečak. Rudolf Habsburški je bil njen svak; za moža je imela Filipa Koburškega, nečaka bolgarskega Ferdinanda. V lepi svoji dobi velika, krepka, lepota Rubensovega čopča; vedno središče metuljev, ki so obletavali to eksotično cvetlico; vedno v jeziki, ki so si pripovedovali o ljubezenskih avanturah ne

nasitne grešnice; vedno je iznova frapirala svet ali vsaj svoje kroge z nečuvnim zapravilanjem na posebno duhovite in nove načine. V zrak so šli milijoni, dva, pet, deset, dvajset milijonov kron ali frankov, v zlato, v dobrih starih casih. Potem je prišla še svetovno znana afera z Gizo Matachichem; njen mož pozove svojega tekmeča na dvobojo, pa sam dobi sunek z mečem; potem pride afera ponarejenih menic, zapor Matachichev, princesa mora v blaznico, iz katere jo Matachich otme, beg, zopet menice, procesi, beg, pot okrog sveta, — kakor kompleten kino-roman v več epohah. Pred par meseci je umrl Matachich. — V Sloveniji in na Hrvaškem menda ni kridatorja, ki bi bil tolikokrat tožen od svojih upnikov, kakor uboga Luiza. Pa tudi ga ni, ki bi vse te tožbe tako izlahka prenesel in našel vedno novih upnikov. Še le zadnji proces ji je zlomil voljo do življenja. Izgubila ga je in z njim upanje na 33 milijonov frankov dedščine po očetu. Tik na to je zbolela in umrla, stara 66 let. Z njo odhaja iz življenja glavna »skandalna figura« evropskih dvorov.

Köpenickijada v draždanskim banki

V Mittersdorffovo banko v Draždanih je prišel v spremstvu uradnikov finančnega urada revizijski inšpektor državnega komisarijata za devize ter se izkazal z vsemi zahtevanimi dokumenti. Njegova legitimacija je nosila podpis devizovega komisarja in tudi uradne stampilke ni manjkalo. Z brzojavom iz Berlina se je oglasil pri draždanskem finančnem uradu, ki ni ničesar sumil in mu je dal nekoliko uradnikov, ki bi mu pomagali izvršiti preiskavo.

V banki Mittersdorff je »inšpektor« izjavil, da so v Berlinu ugotovili, da je vršila banka prepovedane kupčije z devizami. Zahteval je knjige in takoj konstatiral domnevane pregreške ter zahteval, da mu izroče zalogo deviz in kot jamstvo 10.000 zlatih mark, da se kaj takega ne bo več pripetilo. Bančni šef pa mu je to odklonil. Končno so se zedinili, da pošljejo devizne zaloge naslednji dan z avtomobilom v Berlin. Blagajno za inozemske bankeve je »inšpektor« zapečatil z uradnim pečatom. Potem je dal aretirati prvega blagajnika ter ga spremljal na policijski prezidij, kjer so blagajnika zadržali en dan. Ko je bil drugi dan avtomobil že pripravljen, ni bilo »inšpektorja« od nikoder in sedaj je policija nenadoma odkrila, da je ta »inšpektor« go-luj, ki so ga zasledovali že v Berlinu. Dajal si je imena: Otto Kraub, Alfred Liebrocker in Paul Therich. Posrečilo se mu je odvzeti bančnemu ravnatelju le 50 in blagajniku 100 zlatih mark.

Zahtevajte vzorec!
!! Važno za orožnike !!
Sukno za orož. uniforme, izvrstno, ima po zelo ugodni ceni v zalogi
konfekcijska industrija
Drago Schwab, Ljubljana

Starši so imeli svojo hčerko 14 let zaprto. Okrajno glavarstvo v Gradcu je odkrilo strašno stvar. Mizar Stadler v vasi Berndorf je imel svojo hčerko zaprto 14 let. Hčerka ni videla nikogar, ni videla ne neba, ne ljudi, zaprta je bila v temi. Starši je sploh niso priglasili v šolo ni hodila, sploh ni prekoračila domačega praga. Orožništvo je čulo nekaj o tem ter je skušalo priti v hišo in rešiti zaprto deklico, toda mati je priletela na orožnike z vilami in kričala, da je otrok njej in da ni nikomur nič mar. Pred 8 dnevi so prišli detektiv v vas in so vdrl v hišo. Iz soparnega, pustega, umazane stanovanja je kričala mati nanje: »V imenu zakona, pustite mi otroka!« En

detektiv je držal očeta, drugi mater, tretji pa je zadel deklico na ramo, čeprav se je branila z rokami in nogami, je stopil zavil v kočul in jo položil v avtomobil. Vsa začudena je punčka gledala okrog sebe. Doslej še ni videla sveta. Oče se je hotel obesiti, pa so mu vrvi vzeli. Mati je bosa hitela dolgo časa za avtomobilom. Rešena deklica doslej ni videla ničesar in poznala nobene stvari. Ni vedela, kaj je železnica, kaj cerkev itd. Zнала ni ničesar razen svojega krstnega imena »Liesl«. Priinka ne pozna. Spravili so jo v zavetišče za sirote.

Hotel Slon Ljubljana

Moderno preurejeno kopališče, restavracija in kavarna.
!! Centralna kurjava !!

Drama švedskega princa. Švedski princ Villem je zaslovel po svojih drznih ekspedicijah v temno Afriko, o katerih je objavil nekoliko obsežnih razprav in znanstvenih študij. Nedavno je stopil tudi zelo srečno na oder Švedska Teatern. Dejanje prinčeve drame se vrši v Afriki. Pod romantičnim imenom Kenangozi se skriva belokožnik, katerega preganja nesrečna ljubezen in ki zablodi med afriške divjake ter postane njihov kralj. Dekle, ki je bila odklonila njegovo ljubezen, se premisli, se odpelje za njim, a

prepozno je — uporni divjaki jo umorijo. Švedski časopis princa zelo hvalijo. Ko je občinstvo pozvalo avtorja, je stopil na oder ter se ni brigal za stroga pravila etikete in se je najprej globoko priklonil občinstvu, potem šele kraljevi rodbini v loži.

Razkritje volunške afe v Lvovu. Lvovska policija je razkrila veliko volunško afero in aretirala že mnogo oseb. Gre za volunštvo v prid neke »sedeje države. Neke ženska, ki je najbolj zapletena v afero in je prispela šele pred nekaj dnevi z Dunaja v Lvov, se je obesila v zaporu. Pri njej so našli dokumente o voljaški špijonaži in seznam volunov.

Važne izkopine v okolici Napolja. V Santa Marja pri Napolju so izkopali starodavno svetišče, ki je bilo posvečeno perzijskemu solnčnemu bogu Mitri.

Žalostna relikvija na dražbi. V zadnjih dneh je bila v Filadelfiji na dražbi prodana obleka, ki jo je imel na sebi prezident Lincoln, ko je bil umorjen v Washingtonu. Obleka, prepojena s krvjo moža, ki si je pridobil toliko zaslug za Zedinjene države kakor malokdo, obleka ki naj bi bila kot dragocena relikvija hranjena na najbolj častnem mestu, je postala predmet dražbe. Pa ne samo to. Zbiratelj starin so obleko takorekoč raztrgali, da bi odnesel vsak kos tega žalostnega spomina. Obleko so prodali za 6500 dolarjev. (500.000 Din.)

Po slovanskem svetu

Češka politika med vojno

Iz cikla predavanj »O našem narodnem osvobojenju« poslanca dr. Hajna v Pragi posnemamo naslednje:

Ko je nastala vojna, je videla češka državna pravna napredna stranka, ki je že desetletja zasledovala državno-pravno politiko in se je postavila na stran Velike antante, v nastali vojni nastop situacije, ki je za rešenje češkega vprašanja zelo ugodna. Vidite, lja mladočeške stranke dr. Kramář in dr. Rašín sta se takoj protivastriskoj orijentirala. Poslanec Masaryk je odšel za mejo z vednostjo čeških politikov. Zvečer pred odhodom so ga obiskali poslanci Hain, Viktor Dyk in V. Choe. V marcu 1915 si je dr. Beneš izposloval legitimacijo za prof. Masaryka, da bi govoril v imenu čeških strank. K dr. Hajnu je prišel v tej zadevi dr. Beneš v družbi V. Dyka. Doma nas je zalotila vojna razbite v množico strank, na notranjo revolucijo ni bilo misliti. Ljudstvo je bilo v pretežni večini rusko orijentirano in je pričakovalo od Rusije osvoboditve.

V enem izmed memorijalov prof. Masaryka v prvi dobi njegove delavnosti za mejami je Češka projektirana kot monarhijska republika so si želeli najradikal. politiki. Na prestol bi prišel kak princ antantnih držav. Ruska dinastija bi bila najbolj popularna. L. 1917. je bilo leto preloma. Ze pred Masarykom je poslala državna pravna stranka dr. Leva Syehravo za mejo. Tudi Božinov je bil zunaj in pozneje je prišel na Rusko tudi Vit. Stěpanek.

Češki vojski so začeli slabiti veko-vitega sovražnika s tem, da so se dajali zajeti in se bežali na drugo stran, tam pa vstopili v legije, čeprav so vedeli, da jih čaka smrt, ako jih zajame Avstrija ali Nemčija.

Dr. Hajn govori dalje o Maffiji. Dr. Šámal, dr. Kramář, dr. Rašín, dr. Hajn, dr. Soukup, dr. Schreiner in dr. Beneš so bili najbolj čili čimtelji, tvorili so »sedmo« Maffijo. Vojaško sodišče je zaprlo dr. Kramářa, dr. Rašína in dr. Schreinerja. Ravno so se posvetovali, ko je prišlo telefonično poročilo, da je dospela z Dunaja komisija z dr. Premingerjem na čelu, da izvrši najstrožje preiskavo pri dr. Kramářu in dr. Schreinerju. Toda posvetovali so se

Maksim Gorkij

Maksim Gorkij, ki se je prvotno postavil boljševikom po robu, a potem postal častilec Lenina, je zopet spreminil svoje nazore. Sotrudniku »Nene Zürcher - Zeitung« je izjavil sledeče: »Nihe ni ne more preprečevati povratka v Rusijo. Vsako nasilstvo napram meni bi plačali boljševiki z glavo. Toda ne povrnm se v Rusijo, dokler ne bo tam prava demokratična vlada. Ni dvoma, da bo taka vlada kmalu nadomestila ono krvavo brezglavje, katero obvladuje Rusijo sedaj. Boljševiki ne ostanejo več dolgo na vlad. V teku šestih let so boljševiki uničili vse, kar je imela Rusija kulturnega, gospodarskega, tradicionalnega. Vrgli so ljudstvo nazaj v dobo tatarske sužnosti, izpremenili so ga v ravnodušno testo. Ljudstvo se popolnoma nič ne zanima za politiko, toda iz srca sovraži komunizem in vobčo socializem.

Boljševiki sami najbolje vedo, da se ne bodo vzdržali na vlad. Uničili se bodo sami. Politična oblast nima nobenega vpliva na deželi. Rdeča armada je proti komunizmu, njen vodja Trockij tudi. Ta se že davno hoče otresti črede komunističnih idijotov, zavreči vse, kar je tvorilo skozi šest let komunistično duševno hrano in ravnarava izpeljali Rusijo v široke vode državne demokratije. Njemu bo pomagala vojska in vse kar je pametnega v komunistični stranki.

Seveda odgovarja na to izjavo sam Maksim Gorkij. Dejansko stanje v Rusiji namreč kaže, da ni baš vse točno po njegovih besedah.

Stiri leta češkoslovaške ustave. V petek, 29. februarja so minula štiri leta, odkar so odglasovali češkoslovaško ustavo, temelj samostojne države. V jutranjih urah je bilo pod predsedstvom ne-umornega poslanca Fr. Tomaška končano glasovanje in vsi poslanci revolucijonarnega parlamenta so stoji zapeli obe narodni himni, da proslavijo dovršitev svojega velikega dela. S tem dnem je dobila mlada republika trdno podlago, s tem dnem je češkoslovaški narod definitivno obračunal s preteklostjo, ta dan je potrdil ne le narodno, ampak tudi politično enoto češkoslovaškega naroda, izginile so stare dežele, izginil avstrijski dualizem v svojem principu. 29. februar je poleg 28. oktobra najpomembnejši dan za češkoslovaški narod. Ta dan so si Čehi po 420 letih zopet dali svojo svobodno ustavo.

Za narodno zdravje izda čsl. država v letu 1924 159 milijonov Kč, kar znaša 0,936 odst. državnega proračuna.

Mate Marn:

Pust

(Resnična.)

Dična gospa ta in ta — imena se pozna hito, če so se tako simpatična — se je odela v bel predpasnik in zadikalo je po prijazni kuhinji. Smeh in radost sta z njenega lica šinila na ponve in od tod na malo družinico in celo časopis, kakor razodetje božje široko razpet pred obličjem gospele soproga, je pokoredno zmigaval z vsemi svojimi ogli. Najprej je torej bilo testo it. to še ni nič. Gospa je testo nagrmadila v skledi kakor bogat bel rudnik in ga od tam z levo roko v večjih ali manjših kosih transportirala na mizo, potreseno z belo moko. Od te zaloge je potem od časa do časa s kozarcem odščipnila kepico kakor dragocen kos mramorja in s spretnimi prsti vložila vanjo oni sladki, toliko cenjeni okusek.

»Zoižen!« je vzkliknilo malo, triletno, zlatolase solnce, ljubeč njenega srca, živahni Ivo, ki je z žarečimi očmi gledal, kak mama dela krofe. Ali vrtelo se jih je okoli matice a dvoje: že pet let krščena Marica in pa lahkoto sedmih let prenašajoči Marijan. Vsi kakor uročeni.

Keplo je bila te cela vrsta na mizi, vse nadevane, trmo jih je videti kakor blagoslovljeno trumo ovčic in kostrunčkov — pa šele prva čreda! — morda komaj za Marijana sanjeja.

Ognjišče je bilo živo, v ponvi je cvrčala in se topila svetla, mehka mast, božanska kopelj za belo drobico na mizi. In ovčka za ovčko je romala v ponvico, po šest, po sedem skupaj jih je šumelo in žuborelo, in potem se je še vsaka pod dvoroglatimi vilicami prekučevala na hrbet — in nato je druga za drugo prišla ven lepo, lepo rumena kakor jutranja zarja. In gospa jih je nalahko zlagala skupaj, spretna gospa! Rumena gora je rastle na velikem krožniku in kmalu nato, druga čreda, se je dvignila podružnica na drugem velikem krožniku in potem še ena še na tretjem velikem... Bog nebeški! Celo časopis v kotu se je tresel kakor kulisa na prepihu, pa ne bi uorela troedna mladina!

»Mama, ali dobim pusta?« je vprašalo malo, okroglo solnce.

»Seveda ga dobiš!« je zapelo iz do-brega maminega srca.

In gospa je odrezala od belega ružnika večji kos in pričela gnesti. Izvlekla je najprej iz debele mase dva večja, daljša konca — noge, potem je na drugem kraju na desno in levo potegnila iz kepe desno in levo roko, in potem je izgnela in iztisnila iz mehke celine ke debele okroglice, da bo za glavo in ji na vrhu priostrila dva rožička. E, kdor znal bi rekel pesnik ali Ribničan. V obraz pa je vstavila dvo-rijaví jedri za oči. In pust je ležal ustvarjen na mizi in vse ga je občudovalo. To je bilo prvo dejanje.

V drugem dejanju pa je gospa vza-la belega pusta na obo roki kakor dete in ga prenesla v toplo postelico v ponvici. In tam je pust oživel. Lotila se ga je krasna barva in čudovito lepo je odebelel. Nato ga je gospa previdno obrnila — kaj bi se njej ne posrečilo! — in pust je dosegel vrhunec svoje lepote.

Ni pa še dosegel viška svoje slave! Ne dolgo, in s častjo in poveljanjem je prišel iz ponve in zavzel mesto na vrhu najvišje rumene gore, postavljen pokone! — in samozavestno zroč v beli svet!

Toda nič ni večnega na svetu. Minljivost je namreč z užitkom spravljala v propast rumene kepice, za časopisom se je čula opomba: bombel in ti ti pust je prišel v last in posel privat: ga lastnika in posestnika Ivčka. In Ivo je pusta sprejel in nosil kakor čudotvorno monštranco okoli cela dva dni v procesiji; za njim pa zvesto Marica in Marijan, polna sladkih slin. Tako se je izkazovala pusta najvišja in zadnja čast.

Potem pa je pust seveda omrzel. Kamor bomba, tja pust, ta usoda je neizogibno čakala tudi njega. Ali Ivo je bil jako doberga srca! Ubogi pust! Pa če že mora biti, ga ne bom sam; kajti strah ga je skoro bilo tega me-sarskega dela. Zato je ta posel zaupal Marijanu, ki je bil vešč vseh predsedniških opravil.

»Pust je tvoj, Ivo, in zato gre tebi

glavni del, to je glava s sladkimi jedri!«

In Ivo je vzel glavo in bil zadovoljen. Še enkrat je za slovo pogledal obraz pustov, potem pa je ugriznil z belimi zobki v hrestljajočo lohanjo.

In ti, Marica, dobiš roke, ker znaš z rokavicami plesti tako lepe in tako tople nogavice!

In Marica, vesela pohvalo, je vzela deano in levo roko debelega pusta in tudi takoj ugriznila.

»In jaz dobim noga, ker sem največji in najhitrejši!«

Marijan je obdržal nuge in n-hal deliti. Tudi on je pohrasta! svoj dol, do malega že vse, kar ga zmoti nali Ivo.

»Kje pa je trebuh!« je začikal.

»In kje je hrbet!« se spomni Ma-rica.

»In kje je srce in kje so prsa!« se oglasil gospa in zagode časopis.

Marijan je vedel, da se bliska. Vroče mu je postalo. Navihano je bil do kraja in se malih ne bi zbal, velikih sil pa se je le ustrašil. Vendar so jo takoj znašal.

»Trebnha ni imel nič, hrbita tudi ne, srca tudi ne!« odvrne mirno.

»Kaj pa tisto, kar imaš še v roki?«

»Eno rebro pa je res še imel,« prizna Marijan in ga da Ivo.

Gospa se je obrnila v kulise, Brahma za časopisom se je pa čisto sklonil in skril.

Gospodarstvo

Takse za gostilniške in kavarniške obrti

Z novim taksnim zakonom, ki velja iz 15. novembra 1923., se je uvedlo pri nas več različnih taks na gostilniške in kavarniške obrti, tako da bodo morali mnogi gostilničarji zaradi teh taks svoje lokale kratkoročno zapreti. Da se to ne dogodi, ni zgodilo, je pripisovati ponajveč okolščini, da so predpisi o takсах gostilničarjem še premalo znani in da nekateri, ki so jim predpisi bolj znani, še vedno upajo na izpremembe predpisov, znižanje taks itd.

V naslednjem priobčujemo glavne določbe o novih takсах, pridržujemo si pa, da si te takse kasneje nekoliko bolj kritično ogledamo.

Nove takse morajo plačevati vse gostilniške in kavarniške obrti, ki točijo alkoholne pijače, t. j. vino, pivo, žganje, vse vrste liker, konjak, rum itd. Obrti, ki ne točijo alkoholnih pijač (brezalkoholne gostilne), ne plačujejo nobene takse za točenje pijač.

Izrazov »gostilna« in »kavarna« ne smemo seveda vzeti v onem smislu, v kakršnem ga rabimo običajno v naših krajih, temveč v smislu, kakor ga določajo takсни predpisi.

Po členu 4. pravilnika »Uradni list« št. 116-877 iz leta 1923. se smatra za gostilno taka obratovalnica, kjer so poleg prostorov za točenje pijač pripravljene tudi sobe za prenočevanje potnikov, za kavarno pa ona obratovalnica, kjer ni sob za prenočevanje. V navadnem govoru bi torej imenovali »gostilne« hotele, a »kavarne« bi bile restavracije.

V bistvu so gostilne in kavarne v pogledu takse eno, zato smo odslej govorili o gostilnah, kavarne pa omenili le tam, kjer so predpisi za eno in drugo vrsto obrti različni.

Takse po tar. post. 60. do 66. so te-le:

a) taksa za načrt gostilniških prostorov;

b) taksa za pridobitev hišne (krajevne) gostilniške pravice, t. j. pravice, da se sme v določenem posloju vršiti točenje pijač;

c) taksa za pridobitev osebne gostilniške pravice, t. j. pravice, da sme določena oseba začeti s točenjem alkoholnih pijač in

d) polletna taksa na točenje pijač.

Taksa za načrt se zračunata še ne pobra, S pobiranjem se bo pričelo šele potem, ko minister za notranje posle to izrečno predpiše.

Taksa za pridobitev hišne (krajevne) gostilniške pravice plačujejo vse gostilne (in kavarne), ki so začele točiti alkoholne pijače po 6. aprila 1923. v takih poslojih, kjer dotlej še ni bilo gostilne ali kavarne. Za ona posloja, v katerih se gostilniško obrt izvršuje neprekinjeno od dne 6. aprila 1920., se ne plača nobena taksa za hišno pravico, ker se smatra, da jo ta posloja že imajo.

Taksa za pridobitev osebne (poklicne) sposobnosti za izvrševanje gostilniške obrti (osebna pravica) plačajo le oni obrtniki, ki so po 15. novembra 1923. dobili koncesijo za gostilno ali ki bodo tako koncesijo v bodoče dobili. Za one, ki so izvrševali gostilniško obrt že pred 15. novembrom 1923., se smatra namreč v smislu navedbe generalne direktije posrednih davkov z dne 18. decembra 1923., št. 42.419, da že imajo osebno pravico po novem zakonu.

Pri tem pa je odprto vprašanje, ali velja ta ugodnost tudi za one gostilničarje, ki so sicer gostilniški obrt pred 15. novembrom 1923. izvrševali, toda so ga še pred tem dnem začasnoma opustili. Ugodna rešitev tega vprašanja bi bila predvsem velike važnosti za naše vinogradnike, ker morajo imeti osebno pravico za gostilniško obrt tudi oni, ki točijo vino lastnega pridelka, v skladu, da se gornje vprašanje ne reši zanje dovoljno, prosili za osebno pravico, pa naj si so tudi vsako leto doslej točili vino iz lastnih vinogradov.

Takse za hišno pravico in za osebno pravico se plačajo enkrat za vselej, povsem drugače pa je s takso na točenje pijač. Ta taksa se plačuje namreč leto za leto letno letno vnaprej. S plačevanjem te takse se prične po zakonu (pripomba 6. tar. post. 62.) s 1. januarjem 1924.

Po pravilniku (točka 19. člena 13. pravilnika za izvrševanje predpisov tar. post. 62.) bi se morala plačati v Sloveniji sicer ta taksa tudi za drugo polletje 1923., vendar je, kakor smo poročali že v 50. številki našega lista, zveza gostilničarskih združenj za Slovenijo dosegla, da se ta protizakonita odredba ukine.

Taksa za pridobitev hišne gostilniške ali kavarniške pravice ni za vse kraje enako visoka. Deli se v tri razrede. V prvem razredu znaša iz 15. novembra 1923. 3000 dinarjev, v drugem 2500 dinarjev, v tretjem pa 2000 dinarjev. Kraji, ki spadajo v prvi razred so v zakonu naštetih 12. V Sloveniji sta to le mestni Ljubljana in Maribor. V drugi razred spadajo vsi kraji, ki so imeli ob zadnjem ljudskem štetju več nego 2000 prebivalcev. V tretji razred spadajo vsi kraji, ki niso imeli več nego 2000 prebivalcev.

Oni, ki so pridobili hišno pravico po 6. aprila 1920. toda pred 15. novembrom 1923. plačajo nekoliko drugačne zneske, ker so bili takrat še štirje razredi in so

bile takse za gostilne še drugačne nego takse za kavarne. Te takse so priobčene v razglasu finančne delegacije v »Uradnem listu« št. 2 iz leta 1924.

Taksa za potrdilo o sposobnosti za izvrševanje gostilniške ali kavarniške obrti znaša 200 dinarjev. Ta potrdila izdajajo politična oblastva.

O najvažnejši izmed gostilniških taks, t. j. o taksi na točenje, bomo govorili prihodnje v posebnem članku.

Hmeljarjem in onim, ki hočejo postati hmeljarji

Zalec, 1. marca.

Visoke cene za hmelj lanskega pridelka so povzročile veliko gibanje med kmetovalci Savinjske, Šaleške in Dravske doline ter v Bački. Stari hmeljarji bodo razširili nasade in vsak drugi, ki ima le kosček zemlje, hoče postati hmeljar. Iz Bačke je došlo poročilo, da se bodo ondotni nasadi povečali za 800 do 1000 oralov. V okolici Marenberga se sleherni posestnik zanima za hmeljarstvo.

Ker so lanske cene naše in tudi druge ljudi naravnost omamile, je treba v tej zadevi nekaj treznega prevdarjanja.

1. Pred vsem je treba pomisliti, da je hmelj eden tistih pridelkov, ki je glede cene izpostavljen največjim izpremembam in menjavam. Doživeli smo, da je bil hmelj brez vsake veljave, da so ga hmeljarji uporabljali kot steljo.

2. Prireditve novih nasadov je združena z ogromnimi stroški: za rigoliranje, nabavo drog, za sušilnice itd. je treba dandanes investirati velike vsote.

3. Pridelovalni stroški za 1 kg suhega hmelja so lani znašali povprečno 50 do 55 Din in bodo leta 1924. gotovo še večji.

4. Prvoleten hmelj povzroča le stroške, dohodka da pa neznatne. Letos je sicer zopet upanje na visoke cene, kakšne bodo pa cene leta 1925., nikdo ne ve.

5. Za nove nasade je treba zdravih in čvrstih sadežev — toda kje jih dobiti, ko so vsi naši hmeljniki okuženi po hmeljskem hrošču. Kdor se bo pa pri novih nasadih posluževal okuženih sadežev, tisti bo imel s svojim hmeljnikom le malo veselja, še manj pa dobička. Investiran kapital se mu ne bo obrestoval; nasadi bodo le životirali.

6. Znano je, da se v hmeljarstvu vrste »suha« in »tolsta« leta in da po visokih cenah rade pridejo nizke: radi tega je umestno in priporočljivo, hmeljnice prirejevati in širiti po letih z nizko ceno; ne pa nasprotno.

7. Obsebnost hmeljnikov se naj ravna po velikosti posestva vohče. Za hmelj se naj določi vedno le najboljša njiva. Pred vsem pa mora vsak gospodar skrbeti, da je vedno dosti kruha pri hiši. Nesmiselno je, vse zemljišče uporabiti za hmeljnice, živč pa kupovati.

8. Razumen hmeljar si v »tolstih« letih vedno nekaj prihrani za »suha«; v katerih tudi ne sme trpeti pomanjkanja.

Hmeljarstvo je le pri vsestransko močno prevdarjenem postopanju dobičkarno; v nasprotnem slučaju je pa tudi lahko pobebošno. Anton Petrick.

Tržna poročila

Novosadska blagovna borza (3. t. m.) Pšenica: baška, 79 do 80 k. 20st., duplikat kasa, 3 vagoni 335 do 337.50. — Turšica: baška, duplikat kasa, Subotica 1 vagon 257.50; duplikat kasa, 71 vagonov 250 do 252.50; sremska, 2 vagona 252.50; banatska, Zenta, 2 vagona 255. Moka: baza »08«, 1 vagon 515; »6«, 1 vagon 310. Grahorica: 1 vagon 320. — Tendence nespremenljive.

Dunajski živinski sejem (3. t. m.) Drog 2490 glav. Po izvoru je bilo 1063 glav domačih, 456 madžarskih, 45 češko-slovaških, 383 jugoslovanskih in 543 rusovskih. Notirajo za kg žive teže v tisočih aK: voli 12 do 17 (19), bikli in krave 11.5 do 17, slaba živina 8 do 11.5. — Cene so napram problemu tednu nespremenljive.

Lesni trg (3. t. m.) Povpraševanje je v zadnjem času oživilo. Od inozemskih kupcev so napravili večje zaključke Italijani in Francozi. Na tržišču je promet dokaj živahen, ker se bliža gradbena sezona. V Slavoniji notirajo: hrastovi hloidi 1200 do 2500, za furnirje 2300 do 3500, hrastove deske 2200 do 3100, francoske dožice (1000 komadov) 15.000 do 22.000, sirovi frizi (za izvoz) 1600 do 2300, štafli 2000 do 2300, bukovci hloidi 1.300 do 400, mehko tesano blago 350 do 500, mehko žagano blago 600 do 800, za brzojav drogi, hrastovi 40 do 150, jelovci 50 do 80, železniški pragi, hrastovi 40 do 80, bukovci 30 do 50, drva za kurjavo bukovca 2200 do 3000, mešana 2400 do 2700, oglje, vagon 9500 do 10.000 Din.

Celjski trg (1. t. m.) Govedina: v mesnicah I. 25, II. 20 do 23; na trgu I. 24 do 25, II. 20. Teletina: I. 30 do 35, II. 25 do 30, jetra in pljuča 22. Svinjina: meso I. 35, II. 30, slanina I. 40, II. 38, mast 41, šunka 50, prekajeno meso I. 45, II. 42. Perutnina: kokoši 40 do 50, puran 150. Mleko 3.50 do 4, surovo maslo 60, čajno 88. Jajce 1.25 do 1.50. Pijača: vino staro 12 do 15, novo 9 do 12, pivo 7, žganje 30. Kruh: beli 7, črni 6. Moka št. »00« 5.90, »0« 5.80, »2« 5.50, »4« 4.50, koruzna moka 3.50. (Na drobno cene po 20 par več.) Zito: pšenica 380, rž 300 do 320, ječmen 330, oves 280, koruza 300, fižol 500 do 700. Krma: sladko seno 100, pol-

sladko 75, kisto in slama 50. Krompir 1.25 do 1.50. Kisto zelje, krožnik 4, repa 1.50 Din.

— K neupnehu pogajanj za industrijsko posojilo. Kakor smo že poročali, so se pogajanja Industrijske zbornice v Beogradu z zastopniki angleške skupine glede sklenitve posojila za našo industrijo končala brez uspeha. Šlo je za posojilo v znesku 1.5 milijona funtov sterlingov. Pogajanja so bila sicer že zaobljubljena pred 2 mesecema in je bilo le še potrebno, da ministrski svet preko finančnega ministra odobri to posojilo. Toda finančni minister dr. Stojadinović ni pristal na obrestovanje 10.95 odst. Zastopniki angleške skupine so nato odpotovali. Na razne zadavne vesti je finančni minister izjavil, da nihče industrijeve ni hotel prevzeti garancije za to posojilo, ker je imela država dati le supergarancije. Finančni minister je zahteval, da industrija vsi solidarno prevzamejo jamstvo za to posojilo, kar so industriji odbili.

— Češko-slovaška se zanima za naš trdi les. Iz Prage javljajo, da se tamonjski lesni trgovci zanimajo za naš trdi les, predvsem za znano slavonsko hrastovino, ki bi se uporabljala v tvornicah pohištva.

— Ustavitev obrata železarnice Zenica. Iz Zagreba poročajo, da je industrija železa v Zenici včeraj ustavila obrat svojih Martinovih plavžev. Delo se je odpovedalo že 92 delavcem. To podjetje pripada, kakor je znano, Jadranski banki, odnosno štajerskima industrijskima dr. Wutteju in Greinitzu.

— Dobave. Direkcija državnih železnic razpisuje dobavo raznega električnega materiala. Pogoji se nahajajo v vpogled vsak delavnik od 10. do 12. dop. pri ekonomskem oddelku (Gospodarskega mesta). Katerega je vpisati kolkovane ponudbe do 12. marca. — Dne 8. marca se bodo sklenile pri komandni mesta v Celju in v Slovenski Bistrici, dne 10. marca pri komandi vojnega okruha v Mariboru in pri komandi mesta v Dravogradu ter dne 12. marca pri intendanturi Dravske divizijske oblasti v Ljubljani in pri komandi mesta v Ptujju direktno pogodbe glede dobave mesa za posamezne garnizije. Natančneje v Trgovski in obrtniški zbornici v Ljubljani na vpogled.

— Trgovinska pogodba med Češko-slovaško in Italijo. Po poročilih iz Rima so bile te dni izmenjane ratifikacijske listine glede trgovinske pogodbe med Italijo in Češko-slovaško. Ratificiranje so tudi konvencije o uporabi tržaške luke s strani Češko-slovaške ter konvencije o medsebojni pravni in finančni pomoči.

— Propast italijanske banke. Iz Rima poročajo, da je prišla Banca San Giorgio v Genovi v konkurz.

Domače borze

3. marca.

ZAGREB. Na električnem tržišču je bila tendenca v lažnih papirjih čvrsta. Veliko zanimanje je vladalo za Praštadiono, ki se je živahno trgovala in ji je tedaj napram prejšnjemu tednu narasel za preko 35 Din. Eskomptna, Srpska in Rima so istotako zabeležile porast. Narasle so dalje obveznice vojne škode. V industrijskih papirjih je vladala slaba tendenca. Tednji vsi papirjevi so popustili. — Na deviznem tržišču se je danes takoj spočetka občutilo pomanjkanje blaga, ki je trajalo do konca sestanka. Zato so vsi tednji nekoliko poskočili. Narodna banka ni intervenirala. Promet je bil srednji. Največ se je trgovalo v izplačilu Italija in čeku Newyork. V Curihu je začel dinar ta teden na čvrsti bazi 7.25 — 7.30. Na domačem tržišču so notirale devize: Dunaj 0.112075 — 0.114075, Bruselj 292.5 — 297.5, Budimpešta 0.145 do 0.175, Italija izplačilo 341.3 — 344.3, ček 340.7 — 348.7, London izplačilo 342.25 do 345.25, ček 339.5 — 342.5, Newyork kabel 0 — 80.25, ček 79.3 — 80.3, Pariz 332.5 — 337.5, Praga 290.35 — 293.35, Sofija 0 — 62.5, Švica 1380 — 1390; valute: dolar 78.5 — 79.5, avstrijske krone 0.11275 — 0.11475, češke krone 227 — 0, funti 336 — 0; efekti: Eskomptna 162 — 165, Kreditna Zagreb 145 — 147, Hipotekarna 86 — 87, Jugoslovanska 138.5 — 140, Ljubljanska kreditna 292.5 — 295, Praštadiono 1017.5 do 1035, Riješka pučka (Etno) 102 do 107, Slavenska 105 — 107, Srpska 143 do 145, Eksploatacija 115 — 117.5, Drava 420 — 450, Dubrovačka 815 — 850, Sečemska Osijek 1430 — 1470, Narodna šumska 120 — 121, Gutmann 1526 — 1600, Slavenska 775 — 820, Slavonija 155 — 158, Trbovlje 725 — 735, Zagorska šumska 0 — 250, Veveč 175 — 180, 7 % investicijsko 0 — 65, Vojna škoda 50 — 56.

BEograd. Povpraševanje po devizah je bilo tako veliko, da je morala Narodna banka intervenirati v vseh devizah razen na Prago in Pariz, ki sta bili pokrili s strani privatnih bank. Razen Pariza so vsi tednji deviz poskočili. Notirane devize: Amsterdam 2970 do 2983, Dunaj 0.1125 — 0.1127, Budimpešta 0.16 — 0.17, Italija 342 — 343.25, London 332.25 — 332.50, Newyork 79.40 do 79.50, Pariz 332 — 333, Praga 291.25 do 291.50, Sofija 59 — 61, Švica 1379 do 1380; valute: 7 % investicijsko ponudba 67.25.

Sokol

Glavna skupščina Jugoslovanskega Sokolskega Saveza bo dne 23. marca t. l. v Ljubljani. Vrši se ob 9. uri v kazinski dvorani z naslednjim dnevnim redom: 1.) Poročilo starešinstva in tehničnega odbora. 2.) Poročilo odsekov. 3.) Izprememba pravil JSS. 4.) Volitev starešinstva. 5.) Predlogi žup. 6.) Slučajnosti. — Vsaka župa pošlje na vsakih započetih 500 članov po enega zastopnika na savezno glavno skupščino. Imena delegatov morajo župe javiti najkasneje do 15. marca tega leta.

Televadna akademija ob savezni glavni skupščini Sokolsko društvo Ljubljana, Narodni dom, priredi v soboto dne 22. marca ob 20. uri v televadnici Narodnega doma pri pogrnjenih mizah televadno akademijo v čast župnim delegatom, ki se udeležijo savezne skupščine. Pri akademiji nastopijo vsi oddelki članstva, naračajo in deca. Kakor se čuje, namerava tudi Sokolsko društvo l. prirediti ta večer televadno akademijo. Ali prirediti obe društvi akademiji skupno ali vsako društvo samo zase, še ni znano.

Sokolska župa Zagreb je na svojem običnem zboru soglasno sklenila, da se odslej imenuje Sokolska župa kralja Petra Svačića v Zagrebu. Na lanskoletni savezni skupščini je bilo namreč sklenjeno, da se smejo župe imenovati po znamenitih zgodovinskih osebah. Zagrebška župa si je osvojila ta naziv zaradi tega, da obdrži spomin na poslednjega hrvatskega kralja Petra Svačića, ki je tragično končal svoje kraljevanje na Petrovi gori, ki se nahaja na teritoriju zagrebške sokolske župe. — Starešinstvo JSS. je gorenji naziv odobrilo.

Sokolska zborovanja pred savezno glavno skupščino. Predno zboruje plebnum savezne skupščine, se sestanejo že župni delegati na zaupnem sestanku v soboto dne 22. marca ob 15. uri v kazinski dvorani, da se posvetujejo o posameznih točkah, ki so na dnevnem redu glavne skupščine. — Savezno starešinstvo je sklenilo, da v bodoče ne bo več predlagalo kandidatov za starešinstvo, ker ta način ni priporočljiv in ni demokratičen. Da dobijo župe priliko izreči svoje mnenje o sestavi kandidatske liste in da postavijo za kandidate take člane, v katere imajo zaupanje, se je letos prvič ustanovil kandidacijski odsek, ki ima nalogo postaviti kandidate za savezno starešinstvo in to kandidatsko listo predložiti glavni skupščini, ki kandidate lahko izvoli ali tudi ne. — Seja kandidacijskega odseka se vrši v soboto dne 22. marca t. l. ob 18. v dvorani Kazine. V kandidacijski odsek odpošlje vsaka župa po enega delegata, ki zastopa mnenje svoje župe.

Sport

Nedeljski nogomet

Dunaj. Vsled južnega vremena so bila vsa igrišča v tako slabem stanju, da se z igranjem prvenstvenih tekem ni moglo računati. Vršili sta se le dve prvorazredni prvenstveni tekmi: prvi razred je skoraj vse odpovedal. — Prvi razred: Sportklub : Wacker 3 : 1 (1 : 1). Kljub slabemu terenu je bil boj zelo oster in zanimiv. Sportklub je imel poleg tega tudi malo sreče. Slovani : Simmering 6 : 4 (4 : 3). Prijateljska tekma med Admir in Hertho je končala z 1 : 0 za prvo. — Drugi razred: Rudolfshtetl : Neubau 9 : 0 (6 : 0), Floridsdorfer A. C. : Red Star 8 : 2 (3 : 1), International : Cricketer 6 : 2 (2 : 1), Bewegung : Vorwärts 06 5 : 1 (4 : 0), Gierstorf : Nussdorf 5 : 1 (2 : 1), Germania : Phönixia 2 : 1 (1 : 1), Bewegung XX. : Vorwärts XI. 3 : 2 (2 : 0).

Tujci v Ljubljani

Od nedelje na ponedeljek je prenočilo v Ljubljani 111 tujcev in sicer v hotelu: UNION: Berl Evgen, trgovec, Zagreb dr. Bauer Friderik, nadinženjer, Brno; dr. Edlinger Otto, tovarniški ravatelj, Wels; Esterl Josip, trgovec, Gradec; dr. Ferluga Karol, odvetnik, Ilirska Bistrica; Fuchshuber Alfred, tovarnar, Linc; Jos. Godnič, zasebni uradnik, Vrhnika; Horsten Evgen, trgovec, Zagreb; Hristodulo Dimitrije, žel. uradnik, Beograd; Hirsch Lavra, uradnica, Vrhnika; Kreisler Marko, tovarnar, Dunaj; Kaiser Makso, direktor, Dunaj; Konforti Mavricij, trgovski potnik, Travnik; Kraus Miela, uradnica, Dunaj; Lehr Leiser, trg., Dunaj; Medović Radisav, trgovec, Sarajevo; Al. Nullau, inženjer, Berlin; Požun Edvard, trgovec, Trbovlje; Rosenfeld Evgen, trg. Dunaj; Rind Bertold, inženjer, Zagreb; Rotter Franc, inženjer, Dunaj; Slokar Rastislav, bančni uradnik, Zagreb; Sozačević Aleks, zasebni uradnik, Zagreb; Slama Avgust, obratovodja, Kamnik; Iv. Suhadole, uradnica, Vrhnika; Scharf Siegfried, trgovec, Dunaj; Schweiger O., tovarnar, Dunaj; Sifter Gero, narodni poslanec, Martjanci; Taus Alfred, potnik, Zagreb; Vukič Velimir, trg., Zagreb; Zucek Mirko, trgovec, Zagreb.

SLON: Belović Ivan, trg. zastopnik, Zagreb; Debeljak Alojzij, sodnik, Brdo; del Favero Angelo, uradnik, Tolmezzo; Eberhard Rudolf, inženjer, Ujm; Joka novič Stojan, trgovec, Skopje; Stefan Kliska, inženjer, Zagreb; Neumann Otto, trg. disponent, Varaždin; Obersnel Ivan, trgovec, Divača; Obersnel Andrej, trgovec, Lokve; Popović Martin, mehaničar,

Glasgow: Reprezentančna tekma med Škotsko in Irsko je končala z zmago Škotov 2 : 0.

Cross country za prvenstvo Jugoslavije se je vršil v nedeljo v Zagrebu na progi 7.5 km. Udeležili so se ga le zagrebški klub HASK, Gradjanski in Maraton. Prvi je bil Percl (Maraton) v 32:0:1.5 drugi Slivarić (HASK) v 32:14, tretji Zemliak (Gradjanski) v 32:34. Skupno je do bil Maraton 33, Gradjanski 25 in HASK 20 točk.

Sodišče

§ Obup sestradancev. Pred ljubljanskim deželnim sodiščem sem bil danes priča usodnih posledic uradniške bede. Docela opešani in do skrajnosti oslabilni so se zagovarjali trije uslužbenici južne železnice zaradi tatvine, ki so jo do govorno izvršili na železniški progi med Trbovljami in Litijo. Vzeli so iz zalivnega vagona 570 jaje (po 2 Din) in jih porazdelili med seboj, pri čemer pa so bili takoj zasačeni. Njihovi podatki pred sodiščem so napravili najgloblji vtis. Eden njih, 50-letni Anton Logar, bolan da komaj še govori, je izpovedal, da dva meseca ni prejel plače, ker si je bil vzel predjem za pogreb svojega sina, ki je bil utonil pri poplavi. Od tistega dne dalje so mu odtegovali (čtevisi mesečne odbitke za aprovizacijo) celo plačo. Zagovornik dr. Frlan je v toplih besedah orisal obupni položaj železniških uslužbencev in apeliral na sodni dvor, da naj iz sodne dvorane v obliki prostora izide klike in opomin državni upravi južne železnice, da naj se vendar malo bolj pobriga za gmojni položaj svojih uslužbencev. Res, med tem ko beden železničar dnevno v najnapornejšem in najodgovornejšem delu tvega zdravje in celo življenje, dobiva letno prejemke, ki običajni maškari ne bi zadostovali za nabavo najnepotrebnejšega kostuma! Vsi obtoženci so bili vzlic temu spoznani krivim hudočelnosti tatvine in z uporabo posebnih milosti obsojeni vsak na 14 dni teške ječe, v katero pa je vstet preiskovalni zapor in so s tem že odsedel kazni. Doma pa jih bodo sprejeli bolni in sestradanci otroci...

§ Kokodak. Pred sodiščem stoji mrki vojak kot zasebni obtožitelj. On je razžaljen. Ima strašno hudo sosedo A. R. Najprej ga je obdolžila, da ima s svojo gosposlino nedovoljene stike, ter da se z njo na jako »zabrtben« način zabava. Ona ga tudi ne pusti spati brez nedolga, ko pride človek v soboto utrujen od tedenskega dela domov ter v nedeljo do polne rad nekoliko poleži. Pa ne! Ravno v nedeljo ne boš spal, si je vzela sosedo, od katere ga loči v baraki le tenka lesena stena, naprej. Ob trideset na 6. zjutraj je začela nabijati po steni, da je spravila vso barako pokonci. Ker ona vojnika ne more, mora trpeti cela baraka. Toda R. si je mislila, da bi utegnil njen sosed zopet zaspati. Zato je začela oponašati kokoši: Pipipi, kokodak! Da pa stvar ni bila preveč monotona, je pričela še oponašati vojaško godbo in je intonirala med zbijanjem po steni: bura-bura, baraba, baraba, tarbara... To je bilo vojnku le preveč in se je končalo oglašil, ona pa nazaj: »Krepa beštja!« Koncert je trajal od 6. do 10. dopoldne. To so potrdile priče, ki so posebno zabavno popisale tisti »pipipi, kokodak«. Tako zabavne razprave že dolgo ni bilo na št. 28 ljubljanskega okrajnega sodišča. Vse se je čudilo čudoviti vztrajnosti A. R. Sodnik tudi. Priznal ji je za to vztrajnost 14 dni zapora, kar je bilo skromni R. preveč in je zato med bučnim smehom občinstva slovesno apostrofirala sodnika: »O, proti temu bomo apelirali, in vsi bomo šli tja gor!« ter je pokazala na prvo nadstropje, kjer je druga instance.

JUŽNI KOLODVOR: Gapanoff Maronili, uradnik, Beograd; Kancir Dragutin, trgovec, Antunovac; Nussbaum Jakob, trgovec, Dunaj; Papo Avram, trg. Sarajevo; Reches Sam., potnik, Dunaj; Tavčar Anton, trgovec, Kočevje; Vesel Zofija, posestnica, Stari trg; Zanolari Abelardo, trgovec Genova; Zezolin Josif, uradnik, Beograd.

LLOYD: Furlan Ant., posestnik, Slapi; Meršol Vinko, gozdarski uradnik, Boh. Bistrica.

SOCIA: Kogej Franc, potnik, Krško; Koenig Martin, trg., Kamenica, Srem.

TRATNIK: Bratina Franc, zas. uradnik, Maribor; Neuhold Adolf, kovinotiskar, Maribor.

STRUKEJ: Horvat Josip, zas. uradnik, Zagreb; Hatik Ferdo, strojar, Zagreb; Klister Chaim, potnik, Zagreb; Jos. Lopac, trgovec, Bled; Ristic Thomas, bančni poverjenik, Beograd; Seljaković Danko, trgovec, Metlika.

TIVOLI: Gromov Aleksander, artist, Pakrac.

Poleg tega v gostilnah: De Schiava 5, Stari tišlar 5, Amerikanec 3, Kafjež in Novi svet po 2.

Lastnik in izdajatelj Konzorcij »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Narodno gospodarstvo kot del človeške kulture

O tem predmetu je predaval v nedeljo dne 2. t. m. na Ljudski visoki šoli v Ljubljani g. univ. prof. dr. A. Bilimović. Ker vselej izvajanja zanimati tudi ostalo javnost, prinašamo o predavanju nekoliko obširnejše poročilo. G. predavatelj je razvil naslednje misli:

V zvezi s stremiljenji po prepovedi individualnega in socialnega življenja se pojavljajo vprašanja o smislu človeške kulture sploh, posebej še vprašanje o vlogi, ki jo igrajo njene deli. Naslednje misli se ne tičejo nekega specialnega vprašanja iz narodnega gospodarstva, tičejo se nečesa splošnega, kar naj bi bilo tudi v zvezi s socialno-etičnim prepovedom: razmerja med gospodarstvom in človeško kulturo, kulturne pomena gospodarstva.

Ko govorimo o kulturi, leži težnja govoriti na duševnem elementu. Višjo lepoto in vrednost daje človeku šele duševnost. S tega sledi brezdvomno podrejenost materialne, tehniško-gospodarske kulture. Toda ta podrejenost ne pomeni še zaplakanja vsakega pomena gospodarstva. Da je zaposlenih na milijone ljudi na tem področju, s tega ne smemo še sklepati, da so vse obstoječe razmere pravilne, vendar pa govori še naše instinktivno spoznavanje gospodarstva za to, da imamo do gotove meje prav.

Nedvomno je, da tvori gospodarstvo neobhodni temelj vsaki duševni kulturi; čim višja je le-ta, temveč materialnih podlagi rabi. Vsako duševno kulturo spremlja njena njena materialna stran. Tipična zgleda za to sta nam znanstvo in umetnost. Brez šolstva, urejenega od osnovne šole do univerzitetnih institutov, brez tiska, prometa, bank, tehničnih pripomočkov za investiranje znanosti ne gre; prav tako je z umetnostjo; brez gledališč, knjižnic, konservatorijev itd. ni prospeha umetnosti. Najboljši dokaz odvisnosti duševne kulture od gospodarstva so vojna leta. Gospodarsko razsulo, druge investicije delavske moči so bili vzrok, da je na pr. število znanstvenih in leposlovnih publikacij v državah, ki so bile po vojni zelo prizadete, znatno padlo.

Dalje nam je računati s tem, da ima človek naše dobe veliko potreb, ki jim more zadostiti le visoko razvito gospodarstvo. Če bi ljudje živeli prirosteje in bolj

enostavno, bi seveda tudi materialna kultura postala enostavnejša. Stoiki, Ruseu, Tolstoj so upravičeno delali v tej smeri. Celo vrsto konvencionalnosti, materialnih dobrin bi lahko opustili. Ostanjejo pa vseeno neobhodne potrebe, skrb za hrano, stanovanje, zdravje, skrb za varnost življenja, ki zahtevajo velikega tehničnega razvoja in intenzivne gospodarske delavnosti. Sploh je postalo ono ogromno naraščanje evropskega prebivalstva v zadnjem stoletju mogoče na podlagi razvoja gospodarskega življenja: prometnih sredstev, trgovinskih odnosov itd.

Če torej vzamemo v poštev eksistenčni minimum, moramo ugotoviti, da ne odgovarja materialnemu, gospodarskemu življenju. Če se ozremo na duševno kulturo, ugotovimo isto v še večji meri. Kajti življenje je čudno komplicirano in se ne da poenostaviti. Živali ne poznajo pravega razvoja potreb. Pri človeku pa se porajajo iz prenasitosti, dolgočasnja in nezadovoljstva nove potrebe, iskanje novih vrednot. Toda ta stran življenja ima tudi svoje dobre lastnosti; iz tega nezadovoljstva pohaja namreč ves napredek človeštva. Naše prizadevanje mora tedaj iti za tem, da ne zmanjšamo samovoljno potreb, ampak da izvršimo pametno izbero. Razvoj in čas sta prinesla novih potreb, posledica napredka je, kakor kažejo zgledi iz življenja zadnjih let, pot človeštva do čim večje ustaljenosti in harmonije.

Danes se mnogo piše, da naj bi stopila na mesto majajoče se zapadne kulture slovenska kultura. Take domneve so nekoliko prezgodnje. Kajti med anglikansko-romansko-germansko kulturo zapada in kulturo slovanstva ni tako očitne antiteze. Vsaka naj bi se razvijala po svoje. Toda toliko gotovo drži, da se posebnosti in duševne vrednosti slovanstva ne morejo razviti in uveljaviti, če se ne razvije obenem fundament, jako gospodarsko življenje slovenskih narodov. Češka gre za vestno to pot.

Če smo se dosedaj pečali z gospodarstvom kot bazo duševne kulture, ne smemo prezreti še druge stvari, ki se tiče gospodarstva kot pravega kulturnega činielja. Kajti kultura pomeni gojitve, obdelovanje življenja, pomeni uvarjanje razumnosti v življenje. Gospodarstvo in njegov

temelj: tehnika, uvaža razumnost v življenje človeka v odnosu do zunanje narave, uvaža razumnost skoroda v zunanjo naravo samo. Gre torej za ustvarjanje človeškega duha in kakor vsako drugo ustvarjanje, ne pomeni gospodarstvo same podlage, sredstva za življenje, ampak je tudi cilj zase; ni samo del civilizacije, ampak tudi del kulture. Če pogledamo v življenje kmeta, vidimo, da je hiša, vrta, njiva, travnik, pot — plod njegovega dela, uvarjanje racionalnosti v kos zemljišča. Živinoreja, mlekarstvo, kmetijsko združništvo so priče o delu človeka. Vrvanje in življenje v tovarnah in tvornicah, v pomorskih lukah, na velikih železniških postajah da občuditi ustvarjajoči proces.

Sili pa pri vsem tem v ospredje nekaj, kar zmanjšuje vrednost gospodarskega življenja, kar pogosto vodi do popolnega zanikanja vrednosti gospodarstva. Gospodarsko življenje vodi v obilni meri k surovi eksploataciji delavskih sil, splošnega izkoriščanja, nezadostnih plač, nesigurnih prejemkov, socialnega zapostavljanja, nehigijenskih stanovanj, razrednih bojov, na drugi strani do motenja aktivnega in pasivnega produktivnega procesa. Te senčne plati ne upravičujejo popolne odklonitve gospodarskega življenja, kakor ne bo nemo radi nekaterih slabih zdravnikov za vračali vsa zdravilstva.

Glede socialne politike in reforme se da določiti ta-le smer: vsi odnosi med ljudmi bi morali sloneti čim bolj na razumnosti, prav tako kakor naka razmerja do narave. Poudarjati treba bolj kot moment nasprotja, moment solidarnosti interesov. Dosedaj je sili v ospredje vedno bolj antagonizem, razredni boj. Razredno razcepljenje naroda je prezir edinstvo interesov. V vsakem organizmu igra vsak organ svojo vlogo, v gospodarstvu velja po mnenju odličnih strokovnjakov zakon o solidarnosti in vzajemni pomoči, ki ga priznava celo anarhist Kropotkin in ki je nad vse važen. Vsi organi gospodarstva so med seboj odvisni, kljub razlikam se ujemaajo. Seveda treba omejiti vsako izkoriščanje. Tu seveda ne bo zadostovala samo sprememba pravnega reda; vzporedno mora iti sprememba celotne človeške mentalitete, praktična stran se mora spojit z etično. Vse ravnanje mora biti v skladu

ne samo z umsko, ampak tudi s srčno-etično razumnostjo. To je smer za pravi prepoved.

Končno je prav, če vpoštevamo še neko protislovje, neki alogizem, ki sledi iz neizprosne dejstva smrti. Veljuje se vprašanje, zakaj gospodariti, ko za vsem pride smrt. Ugotoviti treba samo sledeče: Iz smrti se ne sledi zanikanje gospodarstva. Gotovo je, da nam je usojeno vsaj gotovo dobo let živeti, da bomo za nami živeli otroci; treba je torej gospodariti. Toda glavno je, da priznamo gospodarstvu to, kar priznavamo drugim panogam v znanosti, umetnosti, v duševni kulturi sploh. Smrti je posvečen tudi umetnik in znanstvenik. Toda njegovo iskanje, njegove žrtve ostanejo v luči resnice in lepote. Tako moramo tudi gospodarstvu, materialni delavnosti, priznati isto, če ji je vtisnjen oni dvojni pečat razumnosti, umske in etične, če izhaja iz neizbrisnega instinkta ustvarjanja. Zavest smrti zahteva le preobrazbo pojmovanja, kopičenje radi kopičenja samega, bogastvo radi bogastva samega ni upravičeno: kolikor pa je gospodarstvo kultura, izgine ono nasprotje, oni alogizem.

Zaključki: 1.) Materialnim potrebam ne smemo dovoliti, da potisnejo v ozadje duševne potrebe, seveda ne smemo zanemariti tega, kar je potrebno. 2.) Človek ni suženj materialnih stvari; goji naj gospodarstvo; kolikor pomeni ustvarjanje, je to plemenito. 3.) Spoštovati treba vse panoge gospodarske delavnosti: od kmetijstva, trgovine, združništva do transporta, kredita borze. 4.)

Brani naj se socialna reforma, ki oči stranja bolestone izmrtke gospodarskega mehanizma, ki razjedajo organizem celotnega življenja. Tako pride gospodarstvo do veljave, ki mu gre v narodnem organizmu.

F. C.

Trade-Unions

Po nastopu Mac Donalda, šefa delavske stranke kot ministrskega predsednika Velike Britanije zadobivajo tehten vpliv na politično smer vlade angleške strokovne zveze Trade-Unions. Trije močni sindikati so:

1. National Union of Railwaymen (zveza železničarjev), ki šteje 325.000 članov in ji je glavni tajnik G. H. Thomas, sedaj minister v Mac Donaldovi vladi.

2. Locomotive engineers and firemen Union (mekaniki in kurjači) s 69.000 člani; glavni tajnik: John Bromley.

3. Railway Clerico Union (osebje iz uradov).

Najekstremnejša v svojih ukrepih je zveza mehanikov in kurjačev, ki je postegnila za seboj v tem štrajku tudi druge sindikate. Tajnik te zveze, Bromley je nevaren kontrolor delavske vlade in neizprosen v načelnem boju. Izgleda, kakor da je hotel opozoriti s svojo neposustljivostjo v pogajanjih z vlado in delodajalci Mac Donalda, da ne gre predalet v kompromisih z »buržujo«.

Vsekakor so Trade-Unions izredno važen faktor v politiki Mac Donalda.

Je poplačan trud in delo gospodinj, ako pri pranju uporablja dosledno

samo

MILO "GAZELA"

Vsaka beseda 50 par

Mali oglasi

Za "Dopisovanje" in "Ženitve" vsaka beseda 1 Din

Plače vsaka beseda 50 par. Za "Dopisovanje" in "Ženitve" se računa vsaka beseda 1 Din. — Priobčujajo se le mali oglasi, ki se plačajo vnaprej. Plače se lahko tudi v snemkah. Na vprašanja odgovarja uprava le, če je vprašanje priložena snemka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (2 Din).

Prireditve

Slanikov večer
to leto na povelje v Kazini invarno bogat in zavarovan. Vse svoje moči in močniti mu posvetijo Klub Primorsk, G. Krapč, godba in umetniki. Torej! 4494

Veliko maškerado
skupno društvo za srednje šolskega doma v Sp. Šiški za pustni torek v dvorani pri Valjavcu. Začetek ob 19 ur. 4756

Sokol na Viču
priredi na pustni torek ob 8 uri zvečer v Sok. domu "Valekov večer". Vstopnina invarno bogat. Dostojno maske invarno bogat. 4723

Slanikov večer
na Povelje v Kazini bo vključeno pustno sezono. — Tudi se ne razpisuje, vsak sodeluje. — Vstopnina 10 Din. Začetek ob 20 ur. Priključno obilno udeležbo Klub Primorsk in Krapč. 4493

Obri
Slike za legitimacije invarno bogat. Fotograf Hugo Hibber, Ljubljana, Valvatorjev trg. 304

Franc Erbežnik
biser slavnosti. Vir pri Domalah, predaja slavnosti invarno bogat. Popravila se tako izvršujejo. 4624

Vpeljana pekarija
v peko nizki cenil prod. Ponudbe na upravo "Jutra" pod "Pekarija". 4698

Službe (dobe)
Zavarovalni inšpektor invarno bogat. Predpogoji večletna praksa v zavarovalni stroki. Pismene ponudbe pod šifro "Inšpektor 9" na Aloma Company, Ljubljana. 4555

Retušer
za povečevanje fotografij, slik, prvotnih strokovnjak. Pismene ponudbe pod šifro "Retušer" na naslov: Paniti, fotograf. Skopje. 4749

Potnika
trgovatno moč, sprejme ta-koj manufakturna veletrgo-va v Ljubljani. Ponudbe s referencami in vsebini pod "Soliden in varstven" na upravo "Jutra". 4755

2 natakarska vajenca
pomena in varstven, se sprej-mlja za večjo restavracijo v Ljubljani. Naslov pove up-ravo "Jutra". 4736

Nadmonerija

izvorno kvalificirana za visoko napotost in provizij-ke potnika za elektromote-rija in moterje "Elin". Iste družba za elektrifiko industri-je s o. z. v Ljubljani, Du-najška cesta 1/IV. 4350

Službe (iščejo)

Mlad uradnik
bi hotel premeniti službo. — Večje je knjigovodstva, korre-spondence in strojeplaja. Gre tudi za potnika. Ponudbe na upravo "Jutra" pod šifro "Sigurnost 2". 4676

Šofer
obenem elektrotehnik. 1860 službo. Cenjene ponudbe na upravo "Jutra" pod šifro "Za osebni avto". 4674

Absolventinja trg. šole
z nekoliko praks, 1860 pri-mernega mesta. Gre tudi za delo. Cenjene ponudbe pod "Marjiva 379" na upravo "Jutra". 4667

Knjigovodkinja
večja slovenskega in nem-škega strojeplaja, s večletno prakso, 1860 mesta. Ponudbe pod "Marjiva" na upravo "Jutra". 4682

Trgovski pomočnik
mešane stroke, več 2 držav-nih in nemške jezika, do-vrši 3 meščanske šole. Soti službo premeniti. Ponudbe na upravo "Jutra" pod šifro "Vesten". 4625

Starjša gospodinja
zanimiva moč, 1860 mesta kavarne blaginje invarno bogat. Ponudbe pod šifro "Blaginje" na upravo "Jutra". 4503

Mesta natakarike
ali gospodinja, 1860 boljša gospodinja. — Naslov pove upravo "Jutra". 4764

Kot sluga
v trgovino ali kam drugam, zeli vstopiti 23 let star go-spod, zmnožen več jezikov. — Kranjs, Maribor, Ob želez-nici št. 12. 4692

Kot vzgojiteljica otrok
bi šla rada in kakoli boljši rodbini 18letna devojka, ki je trgovsko izobražena, po-štena in pridna. Nastop 15. marca. Cenjene naslove je poslati na upravo "Jutra" pod "15. marec". 4712

Natakarike
pridna, poštena in vestrans-ko izurjena, 1860 mesta — najraje na delu. Ponudbe pod "Pridna in poštena" na podružnico "Jutra" v Celju. 4693

Tovorni auto
z gumijastimi obroči. Fiat-Torino, 18 Pl. 84 HP dvo-tonski, se udejo prod. — Hrovat & Kopp, Ljubljana. 4745

Strokovnjak

predvojni absolvent višje vi-narske in sadjarske šole v Klosterneburgu s 4-letnim privatnim in dveletnim drž.-službovanjem. Želi primerno službo. Ponudbe pod šifro "Strokovnjak" na upravo "Jutra". 4628

Trgovec

soliden, samostojen, v vseh strokah versiren, z nekoliko premoženja — išče primerne službe kot poslovalca. — Gre tudi kot modelujoči tih dru-žabnik v kako podjetja. — Imam tudi večje do po-tevanja. — Ozira se samo na dobre trditve. Ponudbe pod "Samostojen" na upr. Jutra. 4714

Upravo lista (revije)

sprejemni pomeni. — Ponudbe pod šifro "Uredno 24" na upravo "Jutra". 4724

Knjigovodja

perfekten, bilancist, obenem samostojen korespondent — slovenskem, avstrijskem, nemškem in italijanskem jeziku govori dober strojeplajec, z dol-goletno prakso, dobri referen-cami, želi premeniti me-sto takoj ali pozneje. Cenj-ponudbe na upravo "Jutra" pod "Stalno mesto". 4721

Mesto upravitelja

(šolarja) na veleposvetku, pri kakem odvetniku, 1860 mož z dobro ekonomsko spo-sobnostjo za poljedelstvo, ži-vinoreja, s rednimi izprie-čami. Ponudbe pod "Uprav-nik" na upravo "Jutra". 4718

Mesto hišnika

1860 zakoniti par brez otrok. Ponudbe na upravo "Jutra" pod šifro "Hišnik". 4736

Prodaj

Oprava spalne sobe se radi preselitve cenil pro-da. Je in trdnega lesa, mramor-na plošča, glasovni, ci-tr, mreža za ribolov (velikost 20 X 4 m) in kuhinjska oprava, — vse v najboljšem stanju. Vprašati pri oskrbni-ku v Šemku na Polzeli. 4693

Znižane cene

za otroške vozičke, ki se do-bijo direktno v domači to-varni otroških vozičkov in dvo-koles TRIBUNA, F. H. L., Ljubljana, Karlovaška cesta 4. Istotam se dobijo po nižnji cenil nova dvo-koles, mali po-mošni motorčki, šivalni stro-ji in pnevmatika, ter se sprejemajo v popolno popra-vo za emaliranje in ponik-ljanje dvo-kolesa, otroški vo-zički, šivalni in razni drugi stroji. — Prodaja se tudi na obroke. 4297

Dobrega sena

en ali pol vagona prodaj po-sretnik blizu Celja. Ponudbe pod "Seno" na upr. "Jutra". 4691

Kupim

Kupim znamke samo kompletne serije Evro-pe, nerabljen ali rabljen. — Ponudbe pod šifro "Znamke" na upravo "Jutra". 4762

Les v blodih ali deskah

lipov, brsov, jelov, suh ali polsu, po 25, 28 in 50 mm širine, kupim. Ponudbe s naj-nižjo cenil pod "Stalna do-bava" na upravo "Jutra". 4694

Šivalni stroj

amerikanski "Singer" kabi-letna oprava pet predalov centralbolni popolnoma nov, ter nova smeking obleka za srednjo postav. Polvse so iz pripravnosti v trgovini Deh-man, Sr. Petra cesta št. 12. 4189

Pozor, prekaževalci!

Prodaj dva nova šerablje-na stroja Bliz in Volf, na električni pogon. Zraven je tudi elektromotor (mehanični tok) s 4 in 10 konjskimi silami. Polvse se pri Jožetu Kranjcu, mezar, Stražišče pri Kranju. 4767

Pregrinjalo

za otomano, blago za žensko za moško obleko, prodam. — Naslov pove uprava "Jutra". 4670

Otroški voziček

skoro nov, se cenil prod. — Naslov pove uprava "Jutra". 4693

Vrtnice

nizke, triletnje cepljenke, ki-ridostnih najlepših vrst, po 12-14 Din komad, nudi ali obištnost v mestu in na de-šeli Anton Ferant, travski vrtnar, Ljubljana, Ambro-žev trg 3. 4704

Spalna oprema

za eno osebo, se prod. — Istotam se odda soba. Naslov pove uprava "Jutra". 4733

Fine klobase

kravne in jetrne se še dobi-jo v torek in sredo pri Chalo-niku, Stari trg 19. 4497

Janez!

Ce mo imaš res rad, mi boš gotovo kupil knjigo "Babi-lonska uganka". — Dobi se v vseh večjih knjigarnah. 4728

Kmet pridelniki

Belo in rdeče vino dobro in poceni nudi taj-niško Kmetijska podružnica, Adlešiči, Beokrajina. 4689

Soba

z hrano ali brez, 1860 tr-go-vini, ki je ves dan v tr-go-vini. — Naslov pove uprava "Jutra". 4710

Stanovanje

z 1-2 sobama in kuhinjo, se odda takoj v novi hiši. — Naslov pove uprava "Jutra". 4716

Kot sostanovalec

blizu Tabors, se sprejma boljši gospod. — Naslov pove uprava "Jutra". 4750

Separirano sobo

mirno, 1860 gospodinja v sredini mesta. Ponudbe pod šifro "Mirna" na upravo "Jutra". 4475

Deske

kupim. — Ponudbe pod šifro "Mehki les" na upr. "Jutra". 4690

Zastavne listke

kupuje Pečenko, Sp. Šiška, Planuška 195. 4749

Nepremičnine

Lepa hiša
pol ure od Ljubljane s 5 sobami, 2 kuhinjska in ve-liko delavalce poleg, pri-pravno za vsako obrt ali skladišče, ugodno napredaj. Kuncu vse takoj na raspo-lago. Nastanitevja pojasnila daje Ivan Vrbovec, Dravljica št. 102 pri Ljubljani. 4630

Hišo z vrtom

in godom, sredi trga v železniki blizu Škofjo Loko na Gorenjskem, prodam. — Ivan Tavcar, Železniki št. 118. 4611

V najem

se vžame posvetilo z vsem inventarjem za 10 let. — Podrobni dopisi pod "Uro-dnost" na upravo "Jutra". 4696

Stanovanja

Opremljena soba
z separiranim vzhodom, elek-trično razsvetlavo, v bli-žini postje, se takoj odda go-spodu ali gospodini. Naslov pove uprava "Jutra". 4672

Kot sostanovalec

se sprejme gospod ali dijak, eventualno tudi na hrano. Dolenjska cesta 10. 4508

Na stanovanje in hrano

se sprejme gospodinja ali di-jakinja kot sostanovalka pri boljši gospe. — Naslov pove uprava "Jutra". 4382

Prazna soba

v novi hiši na periferiji, se odda. — Ponudbe na upavo "Jutra" pod "Prazna soba". 4705

Prazna sobo

1860 gospe, ki je ves dan od-sotna. — Ponudbe pod šifro "Odsotna" na upr. "Jutra". 4709

Soba

z hrano ali brez, 1860 tr-go-vini, ki je ves dan v tr-go-vini. — Naslov pove uprava "Jutra". 4710

Stanovanje

z 1-2 sobama in kuhinjo, se odda takoj v novi hiši. — Naslov pove uprava "Jutra". 4716

Kot sostanovalec

blizu Tabors, se sprejma boljši gospod. — Naslov pove uprava "Jutra". 4750

Separirano sobo

mirno, 1860 gospodinja v sredini mesta. Ponudbe pod šifro "Mirna" na upravo "Jutra". 4475

Na hrano in stanovanje

se sprejme dve boljši gos-podini. — Naslov pove uprava "Jutra". 4722

Mesečna soba

z 2 posteljami in souporabo kuhinje, separiran vzhod in elektr. razsvetlavo, se odda. Posreje še ena taka soba. — Vodovodna cesta 296. 4715

Dve prazni sobi

ali sobo z uporabo kuhinje, se odda. Ponudbe pod šifro "Stanovanje takoj" na upr. "Jutra". 4748

Lokali

Leseno skladišče

Lucifer

fantastični roman o čudnih delih

134

Ko se profesor ogre od pet do glave v kožu — zelo se je namreč bal mraza, zlasti pa nenadnega prehoda iz tople kabine v podzemni v ledeni mraz, ki je vladal zunaj — stopi brž iz kabine.

Ne zmečel se za vprašanje poveljnika Saincra: Kaj je novega?, ki ga sreča na krovu, krične profesor:

«Na kopno! Brž! . . .»
ter skoči v čoln, ki ga dva mornarja urno poženeta proti bregu.

Medtem se je Laurence zavedla in takoj spoznala Grisyl.

«Moj bog!» zavzdihne mlada žena.

«Ste utrujeni?» vpraša deklica.

«O, popolnoma brez moči sem! . . .»

Kaj je dolgo trajalo?

«Dvajset minut. Ura je polosmih, O, moči se vam vračajo. Noge vam že slušajo!»

«Dá, če se opiram na vas . . . A treba je, treba na vsak način, da sem prej kakor . . .»

Tedaj zagleda Chabota, ki je ostal v kabini, pripravljen, če bi ga Laurence poklicala. Pa ni umolkne. Pomočnik pa izpregovori:

«Profesor mi je ukazal, naj ostanem tu, gospodično, če bi me kaj potrebovala . . .»

«Dobro!» se nasmehne Laure.

Naslonjena na Grisyl, odide v salon.

«Zaprte duril!» zašepeta jedva slišno.

Grisyl skrbno zapre vrata, ki so vezala mali salon s kabinom, v kateri je ostal Chabot.

Laure sede na divan.

«Brž, brž, dajte mi kaj okrepčilnega, Grisyl!»

«Ste čuli profesora? Tu v omari je vse potrebno. Najprej naj vam vbrizgam . . . Potem se boste najeli in na-

čili! Ne vznemirjajte se! Inava še dobrih dvajset minut časa . . .»

«A vedeti moram, kaj sem govorila v hipnozi!»

«Izvedeli boste! Prisluškovala sem, in povedala vam bom, medtem ko boste jedli in pili. Ah, evo vam vbrizgalke št. 3, z rdečo tekočino. Kam naj vam vbrizgam, na ramo, stegno? . . .»

«Na ramo!»

«Dobro! Tako!»

In medtem, ko ji streže in ji donša sladkornega kruha in okrepčevalnega vina, pripoveduje Grisyl skoraj besedo za besedo, kar je slišala skozi steklo.

«Hvala!» dé Laurence, ko Grisyl konča.

«Ali sem prav čula, da se je profesor hotel vrniti na suho, da se posvetuje z Nyctalopom?»

«Pravi!»

«Torej mi ga ne bo treba sramotno prevarati, kakor sem nameravala, da bi naju ne oviral pri odhodu.»

Grisyl se nasmehne. In s tihim glasom pravi:

«Končno bom zdaj vendar izvedela. Kaj ste nameravali storiti, če bi v trenutku, določenem za odhod, profesor še ostal v kabini? . . .»

«O, stvar bi bila vrlo enostavna,» odvrne smehljaje Laurence. «Ob tri četrti na osem bi ga naprosila, naj napravi eksperiment: Ali bi me mogel uspavati, če bi se on nahajal v radioaktivni kletki, jaz pa zunaj nje v navadnem zraku, če bi naju torej ločilo steklena stena? . . .»

Dobro poznam profesora. Vsak novi problem, če je še tako neznaten in skoraj otročji, vzbudi v njem zanimanje. Kolikokrat sem ga že čula, da je dejal: Kdo ve, kaj lahko odkrije eksperiment, ki a še nismo ni podvzel? On bi torej brez

dvonja pristal na moj predlog. No, ko bi bila kletka enkrat zaprta in napolnjena z radioaktivnimi plini, bi trajalo precej časa, predno bi se profesor izmotaj na sveži zrak, kajti kakor veste, se kletka odpira počasi. Medtem bi vi lahko izrabili čas in povežali Chabota, da nama ne bo mogel slediti . . . Potem bi vam pomagala obleči bel kožu, in nato bi izginili na krov. Pripravljeni sem, da bi bili prej na letalu, kakor bi profesor ali Chabot despal na krov . . . Ah, vi se smejete! . . .»

Grisyl se v resnici ne more vzdržati smeha. Kljub resnosti položaja se ji misel na profesora zaprtega v kletki, odkoder bi moral s prekritimi rokami opazovati njune priprave za beg, zazdi silno smešna . . .

«Da, smejem se,» odgovori. «Potegniti za nos človeka, kakor je profesor Lourmel . . . Zgražam se, a obenem se moram smejati!»

«Tudi vi ste prevarili Ruperta VI. na Bermudih, da ste rešili Jeana pred smrtjo na električnem stolu . . .»

«O, to je bilo precej drugače!» odvrne Grisyl in zarli. «Prvič moj napad na Grottenmeistra ni bil neposreden. Potem pa . . . Nyctalopu je preostalo le še par minut življenja, če . . . A medve govoričiva, Laurence, čas pa hiti . . .»

«Draga Grisyl! . . .»

Pa ni se kloni k deklici, ki je pred njo pokleknila, in jo poljubi na čelo.

Potem pa hitro vstane.

«Kako se počutite?» vpraša Grisyl in se vzravna.

«Zelo dobro! Nič več utrujenosti. Glava je mirna, misli jasne. Ona injekcija, izborna vino in sladkorni kruh so mi zopet vrnila prejšnjo moč . . . Moj bog, bojazen me navdaja, da ne boste več imeli prilike, Grisyl, za smeh, in da se tudi jaz ne bom več divila vaši mladostni razigranosti! . . . Smrti greva naproti, Grisyl, morda še nečemu hujšemu in strašnejšemu kakor smrti.

Čeprav morda zmagava, postaneva lahko žrtve . . .»

«Gre za življenje . . .»

«Jeana? Dá, če bova znali umreti!»

«Pojdiva, Laure, pojdiva! Čas boži!»

«Da, pojdiva, draga moja!»

Laurence prime Grisyl za roko in se obrne k vratom.

«Kaj pa glede Chabota?» vpraša Grisyl. «Se je vaš načrt kaj izpremenil?»

«Ni!» odvrne deklica. «On bi naju sicer ne oviral pri odhodu, a sledil bi nama na krov.»

«Pripravite se torej za odhod, Laure, jaz pa storim medtem še ostalo.»

Pa ni odpre vrata.

Grisyl prestopi prva prag.

Mirno in urno se nameri naravnost h Chabotu.

Chabot sedi na stolu in puši cigareto ter neprestano opazuje Ruperta VI., zaprtega v kletki, ki je še vedno pogreznjen v nekako dremavico, kajti profesor Lourmel je jedem, namenjenim za ujetnika, vedno primešal nekoliko narkotičnih sredstev.

Njegov stol se nahaja baš pod štirimi obesali, na katerih vise njegov šal, površnik, suknja s kožuhom in bela lisičja kučma.

Med tem ko se Grisyl bliža nič hudega slutecemu Chabotu, pa sede Paill na drugem koncu kabine na stol in si jame obuvati čez svoje volnene nogavice velike in prožne kožuhovalne škornje.

Ko zagleda Chabot Grisyl, koraka jočo proti njemu, vrže ogorek cigarete v pepelnik in vstane. Nameraval je najbrž baš vprašati, s čim naj postreže, ko ga Grisyl zgrabi za obe zapestji in ju združi v eni sami roki ter hladno pravi:

«Ni besedice, Chabot, in ne genite se! . . . Gre za Nyctalopa!»

Chabot je otrepel.

Grisyl mu brž zveže roke z vrvjo, ki jo je že imela pripravljeno, mu potisne v usta robec, stisnjen v kopo, in

šal, ter ga odnese v najbolj temni kot in pokrije z njegovim kožuhom suknjo in kučmo.

A predno to stori, mu še pravi:

«Chabot, štejte do tisoč! Ko ste ti storili, se lahko brzo osvobodite, če malo pobrečete z nogami in rokami kajti vzel, ki sem ga napravila, se bo takoj razvezal, če ga potegnete obeh strani . . . A ne prej kakor ste našli do tisoč. Če pride kdo sem, predno ste končali, se ne genite in držite sapo! . . . Še enkrat vam pravi: gre za Nyctalopovo življenje!»

Pa ni je že čakala. Ko se ji Grisyl približa, ji brž ogre kožuhi in potegurno odideta iz kabine.

Na krovu stoji Jacques Saincer, poveljnik Überallesa, in se navide kratkočasno z opazovanjem živahnega vrvenja, ki vlada okoli hiš in baran angleške nasebine.

«Tiho!» šepne Grisyl in stisne Grisyl za roko.

Pomorski častnik obrača deklicam hrbet.

Grisyl dvigne roke in jih vihti nad glavo. Tako je bilo znamenje, dogovorjeno z Romsim.

Takoj skočita dva moža k enemu izmed letal, ki je stalo kakor slučajno nekoliko v stran od ostalih. Eden izmed njih sede na pilotovo mesto, in letalo, ki je bilo očitno že pripravljeno na polet, zdrči počasi proti morju . . .

R.-C.-3 splava v vodo in se jame pomikati proti podmornici, skrbno se izogibajo ledenih plošč, ki so plavale raztresene po morski gladini.

«Glej, glej!» vzklikne poveljnik Saincer, «kaj pa ta namerava? . . . Zdi se mi, da to ni bilo v načrtu.»

«Pozor, Grisyl!» šepne Laurence.

Avion se približuje podmornici.

Deklici stojita tik na robu krova ter jima morskimi valovi skoraj pljuskajo v noge. Saincer je še vedno obrnjen s hrbtom proti njima in ju še ni opazil.

«He, Romski,» kriči Saincer, «kaj se hočete vkrati? . . .»

Naznanilo!

Podpisani naznanja slav. občinstvu, da se je popolnoma prenovil in povečal higijsni brivski salon v hotelu „Slon“, Ljubljana, Dunajska c. v veži, levo. Za obisk se priporoča

Rudolf Jurman
brivski mojster

Prodajam

vsled novo došlega blaga in povišanja dinarja vse blago po zelo nizkih cenah. Sukno, hlačevina, plavine, oxforde in vse vrste belo blago najboljše kakovosti tu- in inozemskih tovarn.

Krojači poseben popust!

IVAN KOS

LJUBLJANA **ŠKICA**
Sv. Petra cesta Celovška cesta 2

„ELIN“

družba za električno industrijo
d. z o. z. 412/a

Gradi električne centrale in naprave. — Velika zaloga motorjev in električnega materiala. — Cene izredno nizke. Postrežba točna. Na željo poset inženirja brezplačno.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 1, telefon 88,
Maribor, Vetrinjska ulica št. 11, telefon 239.

Vabilo

na občni zbor

Okrajne hranilnice in posojilnice v Laškem

reg. zadr. z neomej. zav.

ki se bo vrtil

dne 12. marca 1924 ob 4. uri popoldne v

zadružnih prostorih

z dnevnim redom:

- 1.) Pozdrav načelnika.
- 2.) Poročilo načelnika.
- 3.) Poročilo nadzorstva.
- 4.) Odobritev letnega računa 1923.
- 5.) Razdelitev čistega dobička.
- 6.) Sprememba pravil.
- 7.) Volitev načelnika in nadzorstva.
- 8.) Predlogi zadržnikov.

Načelnstvo.

Velika zaloga vsega elektrotehničnega materiala

motorjev

svetilnih teles

gradnje

elektrarn

inštalacije

Elektrotehnično podjetje

Leop. Tratnik

Ljubljana, Sv. Petra cesta 25.

Slavenska banka d. d.

ZAGREB
PODRUŽNICA: LJUBLJANA

Delniška glavica Din 50.000.000.—
in rezerve preko Din 12.500.000.—

PODRUŽNICE:

Beograd, Bjelovar, Brod n. S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Maribor, Murska Sobota, Novi Sad, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šibenik, Vršac, Wien.

EKSPOZITURE:

Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka in Jesenice.

AGENCIJI:

Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIJACIJI:

Slovenska banka, Ljubljana,
Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Ing. R. ROESSER, Ljubljana, Gledališka ul. 4/III

Lokomobili **Polnojarmeniki** **Dvigala**

R. Wolf & Co. Pini & Kay F. Wertheim & Co. A. G.

Magdeburg-Buckau Wien Wien

PERILO

ter razno modno in galanterijsko blago kupite na ceneje pri trditvi

JAKOB LAH

Maribor, Glavni trg 2

Naročajte in širite

Naročajte in širite

LJUBLJANSKI ZVON

mesečnik za kulturo in prosveto, ki prinaša povesti, pesmi in članke naših najboljših pesnikov in pisateljev. Celoletna naročnina Din 120.—.

Naroča se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani
Prešernova ulica 54.

Trboveljski premog in drva

dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8. Telefon 220.
Plačilo tudi na obroke.

Pozor, plesalci!
Perilo, kravate, rokavice itd.
po znatno znižanih cenah pri 97 IV
R. Šinkovic nasl. K. Soss,
Ljubljana, Mestni trg 19.
NE ZAMUDITE PRILIKE!

Franjo Perman
Iva Perman, roj. Jug
poročena 927/a
Ljubljana Ptanica
3. marca 1924.

PREMOG
lep, črn, s 4500 kalorijami, prodaja iz svojega rudnika Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica 1/1. — po 300 dinarjev postaja Ormož, 350 dinarjev postaja Ljubljana in 400 dinarjev v Ljubljani, na dom dostavljeno, za 1000 kg. 407/a

Vodjo

za reklamni oddelek

pod ugodnimi pogoji išče industrijsko podjetje. Obširne ponudbe pod šifro „Vodja reklame“ na Marštan, Maribor. 909/a

Izurjen

strugarski pomočnik

se sprejme na deželo proti dobri plači. Prednost imajo tisti, ki so se izučili na deželi in ki so privajeni nekoliko tudi mizarstvu. Ponudbe pod „Trajno delo“ na upravo „Jutra“.

Najcenejše in najboljše

30 476

vžigalice

iz Tovarne vžigalic v Rušah.